…ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 55 (11959)
1969 оной мартын 6, четверг

Сэн 2 мүнгэн

…-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ХАНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Владислав Гомулкатай, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Юзеф Циранкевичтэй, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь Болеслав Ящугтай Москвада мартын 3—4-дэ хани ёһоной хөөрэлдөөнүүдые хээ.

Аха дүү ёһоной, үнэн зүрхэнэй ба үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ КПСС-эй ба ПОРП-ын хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад хоёр ороной социализм, коммунизм байгуулгын ябаса тухай бэе бэедээ мэдээсээ, совет-поляк харилсаа холбооной асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ, уласхоорондын шухалын шухала асуудалнуудаар hанамаа мэдэлсээ.

КПСС, ПОРП марксистско-ленинскэ гол политика үндэһэ болгон, оронуудайнгаа эрхэ байдалда тааруулан, социалис хүгжэлтын гол хуули ёһо творческо ёһоор удаа дараалан бэелүүлһэнэй ашаар нийтын ажабайдалай бүхы hалбаринуудта ехэ амжалтанууд түйлэгдэа гээд уулзалгын үедэ ханангяар тэмдэглэгдэһэн байна. СССР Польшо хоёрой хоорондохи хани ёһоной нягта холбоон эдэнэй хүгжэлтын, социалис хани харилсаае бэхижүүлгын шухала нүхэсэл болоһониинь онсолон тэмдэглэгдээ. Советскэ Союзай ба Польшын Арадай Республикын хоорондохи, КПСС-эй ба ПОРП-ын хоорондохи бүхы талын харилсаа холбоон хэлбэришэгүй хүгжэжэ, бэхижэжэ байнхай.

Мүнөө үеын уласхоорондын байдалые, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй хэрэгые сэгнэлгэдэ, мүн марксизм-ленинизмые, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудые үндэһэ болгон, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай харилсаа холбоое батадхан бэхижүүлхын түлэ Советскэ Союз ба Польшын бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн, саашадаа оролдолго гаргахаар шууд шиидэнхэй байһые, КПСС-эй, ПОРП-ын нэгэн hаналтай байһые гэршэлээ.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Владислав Гомулкын, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Юзеф Циранкевичэй, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь Болеслав Ящугай хүндэлэлдэ зорюулан, КПСС-эй ЦК-гай Политбюро сайлалга эмхидхээ.

Халуун айлшалалга дүүрэбэ

КПСС-эй Центральна Комитедэй уряалаар, хани ёһоор айлшалжа ерэһэн ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Владислав Гомулка, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Юзеф Циранкевич гэгшэд Москваhаа мартын 4-дэ Варшавада бусаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев Польшын хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадые Внуковска аэродром дээрэһээ үдэшэбэ.

Үдэшэгшэдэй дунда ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь Болеслав Ящук, ПОРП-ын ЦК-гай гэшүүн, СССР-тэ байдаг ПНР-эй элшэн сайд Ян Птасиньский, посольствын дипломатическа сотрудникууд байлсаа.

(ТАСС).

Совет Армиин, ГДР-эй Национальна арадай армиин сэрэгшэдэй хамтын һуралсал

БЕРЛИН. (ТАСС). АДН агентство иигэжэ дамжуулба:

Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүдэй нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад командалагша, Советскэ Союзай маршал И. И. Якубовскиин хүтэлбэри доро хэгдэжэ байһан ГДР-тэ совет зэбсэгтэ хүсэнүүдэй, Национальна арадай армиин сэрэгшэдэй хамтын һуралсал мартын 3-да амжалтатайгаар үргэлжэлөө.

Һуралсалда хабаадаһан сэрэгшэд дайшалхы ёһоор бэеэ хамгаалха, дабшаха зорилгонуудые дүүргэээ. Дайшалхы ябуулгануудые хүтэлбэрилхэ мүнөө үеын эрилтэнүүдые шадамар бэрхээр дүүргэжэ шадаха байһанаа частьнууд болон подразделенинүүдэй штабууд, командирнууд дахинаа харуулба. Аха дүү хоёр армиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хоорондоо харилсан бэелүүлһэн дайшалхы ябуулгань ехэтэ һонирхол үүсхээ. Орёо байдалда табигдаһан зорилгонуудай амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байһан ушар һуралсалда хабаадагша солдадууд, сержантнууд болон офицернүүдэй дайшалхы эрхим бэлэдхэлтэй, дээдэ мэргэжэл шадабиратай байһые гэршэлнэ. Һуралсалай газарта зарим сэрэгшэдэй ба частьнуудай эрхим hайнаар ябуулга хэһые хоёр армиин командирнууд тэмдэглэбэ.

…н-Үдын «Электромашина» заводой коллектив В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй …дэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсонхой. Цех, бригада бүхэн хоорон… мүрысэнэ.

…ард Сагановые заводойхид hайн мэдэхэ ёhотой. Юуб гэхэдэ, станогой эблэрээ hаа гү, …лжэ үгөөгүй hаань, наладчик Эдуард Сагановта хүнүүд хандадаг. Дүй дүршэлөөр … хүбүүе нүхэдынь Улаан-Үдын Советскэ райсоведэй депутадта кандидадаар дэб… ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Э. Саганов.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

В. И. ЛЕНИНЭЙ ОЙДО — ГАБШАГАЙ АЖАЛ!

100

ХАБАРЫЕ ҺАЙНААР УГТАБА

Үбэлэй шэмэрүүн хүйтэнэй үеэр хонишодто элдэб бэрхэшээл тохёолдодог гээшэ ааб даа. Үбһэ тэжээлэй дуталдаа hаа, бүришье бэрхэтэй байдаг. Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Цырендоржо Тарбаев үбэлэй хүйтэнһөө ойрйдоо айнагүй. Отарынь хонид hайнаар үбэлжэжэ байнхай. Эндэ үбһэ тэжээл элбэг. Юуб гэхэдэ, ахалагша хонишон зунай, намарай үедэ Х. Батуева, Ц. Шагдурова, Ж. Ардаев, В. Бадмаев, Д. Ардаева гэгшэдэй туһаламжаар 845 центнер hайн шанартай үбһэ хонидтоо бэлэдхэһэн байна. Тэдэнэр түсэбэй ёһоор 330 центнер үбһэ бэлэдхэхэ байһан юм.

Отарын хонид мүнөө жэл түрүүшынхеэ хурьгална. Хэды тиибэшье hаань, эндэхи хонишод амжалтатай ябана. Мүнөө отарын 519 эхэ хонидһоо 491 хурьган абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ. Эндэ хурьгаяха хонид үшөө олон.

Ахалагша хонишон Цырендоржо Тарбаев, тэрэнэй туһалагшад Шойжид Очирова, Цыпил Шагдурова гэгшэд мүнөө жэл hайнаар ажаллажа, 100 эхэ хонинһоо 90—95 хурьга түлжүүлхэ гэжэ шиидэнхэй. Эндэхи хонишод иигэжэ Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишодой үүсхэлые дэмжэжэ, ажалайнгаа амжалта В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулна.

Б. БАДМАЕВ.

ТУГАЛНУУДЫНЬ ТОБИР ДАА

МУХАР-ШЭБЭР. Долгор Бочиктуева мал ажалда ябаһаар 20 гаран жэл болобо. Мүнөө малша эхэнэр «Одон» совхозой гурбадахи отделениин hаалиин гүүртын тугалнуудые харууһална. Нёдондо нүхэр Бочиктуева нэгэшье тугал гарзалуулангүй, толгой бүриинь шэгнүүр сүүдхэ соо 500 граммаар нэмээжэ, нэгэ бүрүү нэмэлтэ түлбэри болгон абаһан байна.

Мүнөө тугалшан 55 үнеэнэй түл харууһална. Тугалнуудынь томонуул болонхой. Тэрээнтэй хамта залуу басаган Валя Гомбоева хүдэлдэг. Валин харууһалжа байһан тугалнууд сүүдхэдээ толгой бүриин 600 граммаар нэмэнэ. Тугалшан басаганай энэ амжалтада Долгор Бочиктуевагай хубита бии. Тугалшан эхэнэр залуу басаганда ходо туһалжа, заабарилжа байдаг. Иигэжэ тугалшан олон жэлэйнгээ дүй дүршэл залуушуулда халан абхуулна.

Д. ЛОПИЛОВ.

…РЬГАДАА ХОРОЛТОГҮЙГӨӨР ТҮЛЖҮҮЛХЭ

…69 оной мартын 1-дэ республикын колхоз, совхозуудта … хурьган абтаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһоо 16.152 … олон байна.

…гжанай, Мухар-Шэбэрэй, Захааминай, Хориин аймагуудай …та шэнэ түл hайнаар түлжүүлэгдэнэ.

1969 оной мартын 1-нэй мэдээн

…магууд	Хурьгадай бүхыдөө абтаһаниинь	Нёдондо абтаһаниинь	Гарзалһаниинь (процентээр)	Нёдондо гарзалһаниинь (проц.)
…най	21847	27384	0,2	0.4
	37207	35229	1,0	2
	88802	88956	1,3	3
	42728	42587	2,0	3
	17983	18181	1	2
…най	16518	17759	0,6	2
	42060	37943	0,9	2
	42295	40485	1,2	2
…Шэбэрэй	64243	58578	0,5	2
	46103	40391	1,6	4
	9510	10747	2,1	2
	1631	932	1	8
…ын	25421	24955	0,7	1
	60456	25964	0,6	1

Эндэ толилогдоһон мэдээн дээрэһээ харахада, олохон аймагуудай ажахынууд нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо олон хурьга абанхай. Хэжэнгын, Хориин, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай колхоз, совхозууд энэ талаар онсо шалгарна.

Нёдондо республика дотор 100 эхэ хонин бүриин 57 хурьган абтаһан hаа, мүнөө жэл 58 хурьган абтаа. Хориин аймагта энэ тоо 50-hаа 58-да хүрөө. Яруунын, Захааминай аймагуудай ажахынууд 100 эхэ хонин бүриин 75 хурьга абанхай.

Декабрь, январь һаранuудта республика дотор бүхыдөө 234.630 хурьган абтаа. Февраль соо — 252.334. Зэдын аймагай ажахынуудта февраль соо 65443 хурьган абтаа. Энэнь республика дотороо эгээл олон болоно.

Зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаһан тухай баяртай мэдээсэлнүүд орожо захаланхай. Яруунын совхозой суута хонишон Ц. Д. Бадмаев, Хэжэнгын совхозой хонишон Ш. Н. Намжилов, Хориин аймагай Анаагай совхозой хонишон О. Т. Тагаров, Зэдын аймагай Ториин совхозой С. Б. Будаев болон бусад түрүүшын «зуутан» болонхой.

Гэхэтэй хамта шэнэ түл абалтада дутагдалнууд олон ушарна. Республика дотор бүхыдөө 5495 хурьган гарзалаа. 1233 хурьган Зэдын аймагта гарзалһан байна.

Үбэлэй шанга хүйтэн һуларнагүй. Тиимэһээ хони, хурьгадай харууһа, эдеэлүүлгэ улам hайжаруулжа, абаһан нэгэшье хурьгаяа гарзада оруулхагүйе оролдоё!

УУЛЗАЛГА

…н аймагай Элхи тосхон… ба Элхиин сельсове… депутадта кандидадуудтай hаяхан болоо. Тэндэ эти… нюурнууд аймагай болон … Советүүдэй депутадуудта … дуудтай сугларагшадые … уулаа.

Аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Элхиин автомашина заһадаг заводой директор нүхэр К. С. Калиниченко арбаад жэлэй туршада тус заводто хүдэлнэ. Энэ завод бишыхан мастерской байһанаа эдэ жэлнүүдэй туршада томохон предприяти болоо. Шэнэ шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр зэбсэгжэнхэй.

Заводой хүдэлмэришэдэй һуурин танигдахаар бэшэ болотороо ургажа байгаа юм. Байрын гурбан дабхар гэрнүүд, шэнэ магазинууд, соёл культурын, ажаһуудалай эмхи зургаанууд олоор бодоо. Константин Спиридоновичой хүтэлбэрилдэг тус заводой коллектив тэдэ барилгануудые бодхоолгодо хубитаяа ехээр оруулһан байха.

Дүрбэн хүнэй хүдэлхэ «Юбилейный» гэжэ эдеэ хоолой магазин баригданхай. Спортивна залай барилга дүүргэгдэхэ ойртуулагдаа. Клубынь капитальнаар заһагдаа, хатар танца наадаха талмай баригдаа, фельдшерскэ пункт нээгдээ, стадионой барилгада ехэхэн хүсэн гаргагдаа. Тэрэшэлэн номой магазин нээгдэхэнь. Тосхоноо, заводойнгоо газаагуурхиие ургамалнуудаар ногооруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнхэй.

Загарайн аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Р. Д. Митропольский һунгуулиин 35-дахи округһоо аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн байна. Тэрэ хадаа тус тосхоной арад зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг байна гэжэ тэндэ хэлэгдээ. Һургуулиин шэнэ байшангай барилгада туһалхыень һунгагшад захиба.

Аймагай Соведэй депутадта кандидадууд — залуу хүдэлмэришэд, заводой токарь Н. К. Яковлева, электро-гагнуурша Н. М. Калашников гэгшэдэй ажабайдал, ажал хүдэлмэриинь намтартай этигэмжэтэ нюурнууд һунгагшадаа танилсуулба. Эдэнэр комсомолшууд, коммунис ажалай ударнигууд юм.

Элхиин сельсоведэй депутадта кандидадууд,- залуу хүдэлмэришэд Л. Худорожко, В. Тютрина, П. Шурыгина гэгшэд өөһэдтэнь түйлэй ехэ этигэл найдабари үзүүлһэндэнь баясхалан хүргөө.

Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй үйлэдбэриин программа болзорһоонь урид дүүргэхын тула В. И. Ленинэй түрэһэн үдэрэй хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа дүүргэлгэдэ ажалшадые элсүүлхэ ябадалда суглаанда хабаадагшад анхаралаа хандуулаа. Һунгагшад арадай һунгамалнуудта өөһэдынгөө захяа үгэбэд.

Н. КУЧУМОВ.

…Й КАНДИДАДУУД — …АЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ЖЭЛИИНДЫН ХҮБҮҮН

…жэлэй саада тээ һэн. …ын hаалиин гүүртэдэ хү… аргагүй хэрэгтэй боло… колхоздо hаалишан боло… …хогүй хэбэртэй. Арте… …ринар Сандак Дамнило… …жиевай хүбүүн, 17 наhа… …та тэндэ ошожо хүдэлхэм… …өө үгэбэ гэлсээд нюу… …инь гайхалсаа.

…инхидшье тэрэ хү… …ээр этигээгүй, «хай даа, …» гэлсээ. «Хаража … туршаг лэ даа» … hаань нүхэдынь … байгаа ха юм. «Һаали… гээшэ эрэ хүнэй ажал …» гэһэн үгэ тараа.

…халэһэн үгые хүбүүн …жа, шиидэһэн хэрэг… …ыгаар хамсыгаа шалан. Үглөөнэй харанхыһаа … бүрэнхы хүрэтэр ферм… …д hаалишадтай хамта хүдэлбэ. Үнеэдээ үдэрэй хоёр-гурба дахин hаагаа. Малайнгаа байра сэбэрлээ. Эрэ хүн хадаа хүсэтэй, малаа эдеэлүүлхэдээ үбһэ хаяха гээшэнь ондоохон. Шиирэг шамбай, сэрбүүн гартай. Үнеэ hаахадаашье абьяастай. Үнеэдээ харууһалхадаа оролдосотой. Түрүүшын үдэрһөө эхилэн нүхэдтөө магтуулжа захалба.

— Манһаа дутуугүй, яһала hайнаар хүдэлнэш, — гэлсээ.

Тиин Буянта малша бэрхэ хүбүүн байһанаа харуулжа шадаа. Юуб гэхэдэ, багаһаа хойшо эсэгынгээ мал адуулхада, эхынгээ үнеэ hаахада туһалдаг байһан. Малша хүнэй хүбүүн гэжэ мэдэхээр. Бэрхэшээл, хүндэ хүдэлмэриһөө тунхаряагүй.

Фермэ дээрэ хүдэлхэеэ ошоходоо hаалишанай ажалай ехэ байһые мэдээ hааб даа. Һайнаар хүдэлөөгүй hаа, амжалта түйлагдахагүй гэжэ гүхайлһан байгаа ха юм.

Хүдэлжэ эхилһэн түрүүшынгээ жэлдэ аймагайнгаа эрхим hаалишадай тоодо ороһон байна. Жэл ерэхэ тума һү hаалгаяа ехэдхээ. Табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бүхы үнеэдһээ гуша мянган литрһээ үлүү һү hааһан байха юм. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада 130 тонно һү hааһан байна. Энэнь хэдэн зуун килограмм тоһон, зөөхэй, сыр, айраг, тараг болоно.

Энэ жэлдэ «Аймагай эрхим hаалишан» гэһэн нэрэ зэргэ Буянта Доржиевта олгогдонхой. Буянта хадаа үнеэн бүриһөө 2000 литр һү hаахын түлөө аймагай hаалишадай социалис мүрысөөнэй үүсхэлшэ болонхой. Манай эндэхи уларилай эрхэ байдалда үбэлэй хүйтэн 50 градус хүрэдэг, малай үбэлжэлгэ 9 hара шахуу үргэлжэлдэг байһаншье hаань, нүхэр Доржиев горитойхон уялга абаа гээшэ. Тэрэнэй үүсхэл дэмжэгшэд фермэ дээрэнь олон боложо байнхай. Мүнөө тэрээнтэй хамта Иннокентий Непомнящих гэгшэ хүдэлнэ.

Буянта Доржиевай ажал хэрэг хүндэтэйгөөр угтагдана. ВЛКСМ-эй гэшүүн болоо. «Үйлэдбэриин түрүү залуу хүндэ» гэһэн ВЛКСМ-эй ЦК-гай значогто хүртэнхэй. Комсомолой 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан комсомолой областной конференциин делегат байһан.

Нютагайнь зон, «Заветы Ленина» колхозой гэшүүд, залуу hаалишан комсомол Буянта Сандаковоч Доржиевые аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлжэ, тэрээндэ тон ехэ этигэл найдабари үзүүлһэн байна.

В. ЧУНАВЛЕВ.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ — ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ЗОНОЙ НЮДЭН ДЭЭРЭ ААД...

Шалгалта юу харуулааб?

Бүхы хонин һүрэгөө улам олошоруулха, нэн түрүүн энэ жэлэй түл нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр абахын түлөө хам орон тэмсэел гэжэ Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид республикынгаа хонишодые социалис мүрысөөндэ уряалаа һэм шуу.

Тэрэнэйнь ашаар түл абалгын түрүүшын үдэрһөө мүрысөөн хаа хаанагүй эршэ хүсэтэйгөөр дэлгэржэ, бүхэли отара, бригада, тус тус хонишод эрхим үрэ дүн түйлана. Мүнөөшье мүрысөөнэй охин бууранагүй.

Теэд аймагайнь ажахынуудта энэ үүсхэл уряань хэр зэргэ дэмжэгдээд, хонишодынь ямар амжалта түйлажа байнаб? Һаяшаг Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой хэдэн отарануудаар ябахадаа, эгээл эдэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулаабди.

Энэ жэлдэ Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо бүхы дээрээ хонидой түл муу бэшээр абтажа байнхай. Мартын 3-най мэдээгээр 7380 гаран хурьгад абтаа. Тэрэнһээнь таби шахуу хурьган гарзалаа. 200 hайса гаран хонид дутуу түрөө, үхэһэн хурьга гаргаа.

Мүн колхозой зарим отарануудта үнэхөөр hайн үрэ дүн түйлагданхай. Жэшээнь, хонишод Бата-Цырен Данзанов, Николай Цынгуев, Александр Батышев, Даша Зундуев гэгшэдэй отарануудта тус түстань 505—520 түл абтаа гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 80—85 хурьгад гараад байна.

Тиигэбэшье колхозой бүхы отарануудта хонидой түл hайнаар абтажа, малайнь үбэлжэлгэ эрхимээр үнгэргэгдэжэ байна гэхын аргагүй. Колхозой түб Жаргаланта тосхонһоо хэдэхэн модоной газарта, улаaха харгы дээрэ ахалагша хонишон Цыретор Санжановна Раднаевагай даадаг отара байрланхай. Олон зоной нюдэн дээрэ байһан, артелиин хүтэлбэрилэгшэдэй үдэрэй арба, хори ябажа байдаг энэ отарада одоол хурgaар зааха дутагдалгүй, хамаг юумэнь хуу hайн, олондо жэшээ болохоор байдалтай байгаа ёhотой гэжэ түрүүн hанаһан байгаабди.

Үнэндөө тиимэшье юумэн үгы байба. Цыретор Раднаева өөрөө урдань олон жэлдэ hаалишанаар хүдэлжэ байһанаа, һүүлэй үедэл хонишон болоһоншье hаа, мал хараха талаар яһала дүршэл шадабаритай, наhажаал болоһон хүн. Нёдондо тэрэ зуун эхэ хонин бүриһөө 80 хурьга абаа hэн. Отарынгаа байдал тухай хонишон нүхэр Раднаева иигэжэ хөөрэнэ:

— Бүхыдөө 608 эхэ хонидтойбди. Тэдэнһээ хамта дээрээ 540 хурьга абаад байнабди. Намтай сугтаа Цырен Найданова Александра Дагбаева хоёр хурьга абалсана. Тиихэдэ үбһэ тэжээлыемнай зөөжэ үгэхэ гэжэ Даба Цыреторов Бадма Дондоков хоёр үбгэдые үгэнхэй.

— Саада тээнь хурьгалха хонин үшөө олон үлөө гү? — гэжэ асуубабди.

— Оройдоол арбаад толгой үлөө, — гэнэ хонишон.

— Теэд бэшэ хонидтнай түрэхэгүй юм гү? Бүхы 608 эхэ хонидһоо миин 460 хурьгад абтаад лэ дүүрэхэнь гээшэ гү?

— Намар олохон хонид искусственна аргаар урөжүүлэгдэнгүй үлөөд, тэдээндээ ноябрь соо хуса табяа болоо hэмди. Тэдэмнай май соо хурьгалха юм бэзэ. Намар — октябрь соо манай отарада нэгэ автомашинаар талха тарянай зүйл асаржа үгэһэн юм. Тэрэниинь хонидтоо эдюулэн гэһэмнай, 25 хонин хурьга хаяжархёо. Ветеринарнууд ерэжэ үзөөд, тракторай түлишэ — солярка алхажархиһан орооһо эдеэд, хонидтнай хурьга хаяа гээ. Бидэ энээниинь мэдээшьегүй байгаабди. Энээнэй түлөө хэн харюусаха юм, би мэдэнэгүйб, — гэжэ хонишон хэлэнэ.

— Байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө хэды хурьга абаха уялгатайбта?

— Манда тэды эды хурьга абахат гэжэ хүн хэлээгүй. Ямаршье уялга, даабари абаагүй агшабди.

— Теэд аймагайнгаа Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишодой уряа тухай дуулаагүй гүт?

— Дуулаагүйбди.

Иигэжэ урдаа ямаршье түсэб зорилго, уялга даабаригүй хүдэлжэ байхадаа, хонишод ехэ амжалта түйлаха, эрхимээр ажаллаха гэжэ үнэн зүрхэнһөө эрмэлзэхэ аал? Үгы. Энээндэ хонишод зэмэтэй бэшэ, хариин колхозой хүтэлбэрилэгшэд, нэн түрүүн партком, тэрэнэй секретарь Н. Батомункуев зэмэтэй.

Үбһэнэйнь хорёо хооһон шахуу, нэгэл орбогорхон бухал үбһэнһөө ондоо юушье үгы. Хэдэн хорёо соогуур нилээд тураhан, бохигорхонууд солошоһон хонид һолбомо, зелёнкын бутархай түүнэ. Баһа нэгэ хүбһамаi соо 7—8 томо тарган гэгшын үхэрнүүд үбһэ эдижэ байна. Энэмнай хонишодой өөһэдынь үмсын мал гээшэ. Эдэ үхэрнүүд бүхэли үбэлдөө колхозой хонидой эдихэ нилээд ехэ үбһэ зооглоол ёhотой. Тиимэһээл энэ отарада үбэлжэлгын үедэ бүри мэй гаратар эдюулхэ гэжэ нормоор үгтэһэн 714 центнер үбһэниинь мүнөө дууһахаяа байна. Хүхэ ногооной гаратар үшөө ехэ үбһэн хэрэгтэй.

— Колхоз үбһэ нэмэжэ үгэхэ бэзэ, — гээд хонишод һанаа амараар хэлэнэ.

Гансашье эндэ бэшэ, артелиин олонхи отарануудта үмсын мал байлгагдана. Энэнь хэр зүб бэ?

Саашань. Тус отарын хонидой уһалуурынь тон муу. Таба-зургаа метр гүнзэгы аад, обоо хүбөө мүльһэндөө бүтүүржэ оншоһон худагһаа хүнэгөөр удхажа хонидоо уһална. Энэ худагһаа хүнэгтэй уһа нэгэ-нэгээр татажа, 600 гаран хонидые саядтарнь уһалхын тула үдэр соо тоогүй оло дахин тонгойхо баатай болоно.

— Хонидоо үдэрэй нэгэ дахин арай гэжэл уһалнабди, хоёрдохёо уһалха хүсэн хүрэнэгүй, — гэжэ тэдэнэр хэлэнэ.

Гансашье эндэ бэшэ, колхозой бусад олохон отарануудта баһал иимэрхүү байдал үзэгдэнэ. Хэрбээ уһа бүлэжэ гаргаха түхеэрэлгэнүүдые тохожорхёо hаань, али тухай hайн байха hэм.

Эдэ бүгэдэһөө харахада, тус колхозойхид хонин ажалдаа бодото анхарал үшөө хандуулдаггүй гээшэ ха гэжэ hанахаар. Урда жэлнүүдтэшье эндэхи хурьга үсөөе абадаг байгаа. Дээрэ нэрлэгдэгшэ хонишон Ц. Раднаевагай отара шэнги, зуун эхэ хонин бүриһөө 70—75-hаа олон хурьга абажа шадахаяа болиһон отаранууд энэ жэлдэ колхоздо баһал бии.

Шалгалтада хабаадагшад:
М. НАМЖИЛОВ,
Г. СУББОТИН,
«Буряад үнэн»,
«Правда Бурятии»
газетын корреспондентнүүд.

ЛЕНИНСКЭ ДИПЛОМАТИ

«Манай оршон байдалһаа уламжалан гараһан тодорхой гол ёһонуудта түшэглэдэг политическэ зүб хараа бодол манай политика болоно. Иимэ политика баримталхыемнай маанадта Ленин захяа, тэрэниие саашадань бэелүүлэн үргэлжэлүүлхэбди».

Ленинскэ шэглэлэй элитэ ехэ дипломат Г. В. Чичерин эдэ үгэнүүдые 1924 оной январиин һүүл багта бэшэһэн байгаа. Тэдэнэйнь тон зүб байһые үнгэрһэн 45 жэл хүсэд лаблан гэршэлнэ. Советскэ Союзай бүхы гадаадын политика В. И. Ленинэй үзэл бодолһоо, ажал ябуулгаһаа эшэ үндэһэтэй юм.

Гансахан газетнэ статья дотор социализмын гадаадын политическэ гол ёһонуудые бүрин гүйсэд тайлбарилхань, тодорхойлон хараалха, бэелүүлхэ хэрэгтэ В. И. Ленинэй оруулһан туһа нэмэриие юрэнхыгөөршье харуулхань бэрхэтэй байна.

В. И. Ленин социалис гүрэнэй гадаадын политикын теоретическэ үндэһэ һуури ухаалан тодорхойлходоо, тэрэнэй шухалын шухала гол ёһонууд болон зорилгонуудые найруулхадаа, уласхоорондын политикын асуудалнуудаар К. Маркс, Ф. Энгельсэй хэлэһэн һанал бодолнуудта, заабаринуудта түшэглэдэг байгаа. Хүдэлмэришэн анги өөрын бэеэ даанхай уласхоорондын политикатай байха, тэрэнээ бэелүүлхэ ёһотой гэжэ К. Маркс нэгэнтэ бэшэ онсолон тэмдэглэдэг һэн. Иимэ политика бэелүүлгэ — социальна сүлөөрэлгын түлөө хүдэлмэришэн ангиин хэдэг тэмсэлэй шухалын шухала зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй нэгэн болоно гэжэ научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшад тоолодог байһан. Пролетариадай уласхоорондын политикын гол удхые В. И. Ленин бүри Октябриин революциин урда тээхэнэ иимэ үгэнүүдээр тодорхойлоо бэлэй: «Түрүү оронуудай революционернүүдтэй, бүхы дарлагданги арадуудтай холбоо байгуулаад, хамаг империалистнуудта эсэргүүсэхэ гээшэ пролетариадай гадаадын политика болоно». (В. И. Ленин, Зохёолнуудай хүсэд суглуулбари, 32-дохи том, 337-дохи хуудаһан).

Уласхоорондын харилсаанай асуудалнуудта үнэхөөрөө научна ёһоор хандалгые тодорхойлһон, мүн социализмын гадаадын политикын теори гаргаһаниинь В. И. Ленинэй түүхэтэ габьяануудай нэгэн юм. Уласхоорондын харилсаан олонитын харилсаануудай эгээн орёо талануудайнь нэгэн болоно гэжэ В. И. Ленин тоолодог байгаа. Энэ харилсаае бэелүүлхэ үедэ ангиин, национальна, гүрэнэй ба бусад янзын эрмэлзэлгэнүүд элирэн гарадаг байна бшуу. Уласхоорондын байдалай элдэб олон янзын ба зүрилдөөтэ хүгжэлтэһөө Ленин эгээн гол шухала юумыень илгаруулжа шэнжэлһэн байдаг. Энэнь хүгжэлтын удхые, гол шэглэлнүүдые, тусхайлбал, социально-экономическа, ангиин эшэ үндэһые тодорхойлһон байна бшуу.

Уласхоорондын харилсаанай асуудалнуудта научна ёһоор хандалга — совет гадаадын политикын онсо өөрэ талань болоно. Совет гадаадын политика «түүхэтэ хүгжэлтые марксис ёһоор шэнжэлгэһээ үндэһэлэн бэелүүлэгдэдэг, тиимэһээ мүнөө үе сагай политическэ, экономическа харилсаануудай гол шухала, гүн гүнзэгы шэглэлнүүдые бэдэрэн олодог. Манай гадаадын политика мүнөөнэй бодото тодорхой харилсаа шэнжэлжэ үзэхэдөө, мүнөөнэй үйлэ хэрэгүүдэй саашанхи дабшалтада ажал ябуулгаяа тааралдуулхын тула, тэдэнэй хүгжэлтын гол хүсэ ойлгожо абахые оролдодог» гэжэ Г. В. Чичерин бэшэхэдээ, совет гадаадын политикын онсо өөрэ талыень онсолон тэмдэглэһэн байгаа.

Дотоодын ба гадаадын политикын тааруу байха тухай асуудал научна ёһоор табиха хэрэгтэ В. И. Ленинэй габьяа үнэхөөрөө сэгнэшэгүй ехэ. Тэрэ политикын эдэ хоёр талые таһаршагүйгөөр холбоод, тэдэнэй харилсан дулдыдадаг байһанай шэнжые, диалектикые тодорхойлон шэнжэлээ. Энэ холбоон юунһээ үндэһэлнэб гэхэдэ, гүрэнэй дотоодын ба гадаадын политика ангиин талаар адли үндэһэ һууритай, тэрэнь үйлэдбэриин дэхи харилсаануудай ямар нэгэн гурим болоно.

Гадаадын политика гээшэ ангиин, гүрэнэй аша туһые онсо, өөрэ түхэл маягтайгаар элирхэйлэн мэдүүлһэн, харуулһан ябадал болоно гэһэн һанал бодолоо В. И. Ленин уласхоорондын харилсаанай асуудалнуудые шэнжэлхэдээ, ходоол онсолон тэмдэглэдэг байһан юм. Эсэсэй эсэстэ дотоодын политикаһаа гадаадын политикын эгээн ехээр үндэһэлдэг байһые марксистско-ленинскэ теори анхаралдаа абадаг. Гэбэшье түүхын ямар нэгэн тодорхой ушар байдалда гадаадын политика дотоодын политикын гол шэглэлые тодорхойлжо, тэрээндэ ехээр нүлөөлжэ шадахагүй гээд тооложо болохогүй. Дотоодын ба гадаадын политикын хоорондоо нягта холбоотой байһан дээрэһээнь дотоодын политикада гадаадын политикын мүн лэ нүлөөлхэ байһые хэрэгсээнгүй гарабал, буруу болохо. Мүнөөнэй байдалда гадаадын политикын һуури ба үүргэнь угаа ехээр дээшэлжэ байнхай. КПСС-эй, бүхы аха дүү партинуудай ажал ябуулгада уласхоорондын харилсаанай, гадаадын политикын асуудалнуудай улам бүри ехэ удха шанартай боложо байһаниинь тушаан болоһон ушар бэшэ. Энэнь дэлхэй дээрэхи бодото байдалай хүгжэлтые харуулна.

Империалис гүрэнүүдэй гадаадын политикын, «тайлбарилан хэлэбэл, финансова дээрмэдэлгын, колониальна тонуулай, национальна дарлалтын, политическэ нархис үзэл бодолой, капиталис мүлжэлгэ али болохоор хурсадхагша политикын» бодото удхые ангиин тала баримталан шэнжэлхэ онол арга хэрэглэжэ, В. И. Ленин элишэлһэн байна (В. И. Ленин. Зохёолнуудай хүсэд суглуулбари, 27-дохи том, 286-дахи хуудаһан). Гол капиталис гүрэнүүдэй бэелүүлдэг политикын империалис шэнжые элишэлэнгүйгөөр, социализмын гадаадын политикые тодорхойлон зохёохо аргагүй байна бшуу.

В. И. Ленинэй тодорхойлһон социализмын гадаадын политикын шухала гол ёһонуудай дунда **пролетарска интернационализмын гол ёһон** тусгаар һуури эзэлнэ. В. И. Ленин пролетарска интернационализмын гол ёһоной удхые нилээд үргэдхөө, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай үндэһэ һуури бололсодог энэ гол ёһоной шэнэ үүргые харуулаа, буржуазна национализмда тэрэнэй тад харша байһые элирхэйлээ, хүдэлмэришэн ангиин политикын национальна, интернациональна талаараа тааруу байха тухай асуудал шэнжэлэн тодорхойлоо.

Пролетарска интернационализм гээшэмнай хүдэлмэришэн ангиин бүхы национальна отрядуудай хоорондоо дэмжэлсэдэг, талархалсадаг байха эрилтэ табина. Американ империализмын эзэрхэг түримхэй ябуулгые сухарюулан сохижо байһан баатар габьяата вьетнам арадта Советскэ Союз, бусад социалис оронууд ахадүүгэй үргэн туһаламжа үзүүлнэ. Энэнь пролетарска интернационализмын бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһые элеэр харуулна бшуу.

Чехословак арадай социалис түйлалтануудаа хамгаалхадань Советскэ Союзай, Варшавска договорой гэшүүн болоһон бусад гүрэнүүдэй үзүүлдэг ахадүүгэй туһаламжань интернациональна уялгаа дүүргэһэн ябадал болоно гээшэ. Социализмын хуби заяанай түлөө харюусалгаяа мэдээд, дэлхэй дээрэхи бодото байдалые зүбөөр хараада абаад байхадаа, туһаламжа үзүүлхэ ябуулгануудые хэхэ шухала гэжэ мэдэрээ. Социалис оронуудай эдэ ябуулгануудайнь хүсэд үндэһэ баримтатайгаар, хаһа саг сооһоо хэгдэһыень ушар байдалай саашанхи хүгжэлтэ хүсэд бүрин гэршэлээ.

Социалис гадаадын политикын үндэһэн зүйлнүүдые шэнжэлэн тодорхойлходоо, капиталис оронуудтай социалис гүрэнүүдэй ямар харилсаатай байха тухай асуудалда В. И. Ленин ехэ анхарал хандуулһан юм. **Ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһые** найруулжа, научна ёһоор үндэһэлэн баримталаа.

Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха тухай ленинскэ хараа бодол ангиин тала баримталдаг гол ёһонһоо эшэ үндэһэтэй. Дэлхэйн революционно хүгжэлтые түргэдхэхэ зорилгонууд ба эрилтэнүүдтэ, империализмда эсэргүү тэмсэлдэ энэ хараа бодол туһалдаг байна. Дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй хүгжэлтын онол арга ба түхэл маягууд тушаа Ленинэй гол заабаринуудһаа таһархайгаар энэ хараа бодол тайлбарилагдаха, хэрэглэгдэхэ ёһогүй. Тиимэһээ энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһон ба ленинскэ һургаалай бусад хубинууд хоорондоо таһаршагүй холбоотой.

Социализмын гадаадын политикын бүхы гол ёһонууд хоорондоо нягта холбоотой, тэрэнэй шэнжэнь тэдэ гол ёһонуудай ангиин удха шанараар тодорхойлогдодог.

Капиталис оронуудтай политическэ, экономическа, соёлой харилсаа хүгжөөхэ оролдолго гартахадаа, Советскэ Союз энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха хараа шугамаа бэелүүлнэ гээшэ. Хэдэ хэдэн капиталис оронуудтай (жэшээлхэдэ, Францитай) харилсаанаймнай амжалтатайгаар хүгжэжэ байһаниинь энхэ тайбанаар зэргэ оршохо политикын үрэ ехэтэй байһые элеэр харуулна.

Тиихэтэй хамта империализмын эзэрхэг түримхэй политикада эсэргүү тэмсэл, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдые шууд дэмжэлгэ, өөрынгөө эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдал хамгаалжа байгаа арадуудта туһаламжа үзүүлдэг ябадал энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гэдэг ленинскэ хараа бодолой бодото, таһаршагүй хубинь мүн гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Араб гүрэнүүдтэ эсэргүү Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулга тушаа Советскэ Союзай баримталдаг хараа бодол хадаа энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикые иимээр ойлголгын ба тайлбарилгын жэшээ болоно.

Түүхын баян дүй дүршэлдэ түшэглэн, Советскэ Союзай Коммунис парти мүнөө социалис гадаадын политикын ленинскэ гол ёһонуудые хүтэлбэри болгон, гадаадын политическэ программаяа бэелүүлнэ, тэрэнэй үмэнэхи уласхоорондын зорилгонуудые шиидхэнэ.

Шэнэ оршон байдал хадаа социализмын гадаадын политикын уг зорилгонууд болон гол ёһонуудые ленинскэ ёһоор ойлгожо, шэнэ шиидхэбэри абаха, шэнэ ёһоор хандаха эрилтэ табина. Уласхоорондын мүнөөнэй орёо бэрхэтэй оршон байдалда гадаадын политикын талаар КПСС-эй, Советскэ правительствын үдэр бүри бэелүүлдэг ябуулгань КПСС-эй Программа соо, партиин һүүлэй съездүүдэй, тэрэнэй Центральна Комитедэй пленумүүдэй резолюцинууд ба тогтоолнууд соо табигдаһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ гол түлэб зорюулагдана.

Тиихэтээ хамта совет гадаадын политикын юрэнхы гол ёһонууд В. И. Ленинэй табиһан, шэнжэлэн тодорхойлһон хэбээрээ үлэнэ. КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл тушаа Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIII съездын батлан абаһан резолюци соо мүнөөнэй шатада бэелүүлэгдэхэ ленинскэ гадаадын политикын зорилгонууд иимэ үгэнүүдээр найруулагданхай: «Советскэ Союзай Коммунис парти гадаадын политическэ ябуулга хэхэдээ, совет арадай гол шухала эрмэлзэлгэнүүдые, ахадүү социалис оронуудай ба бүхы оронуудай ажалшадай үмэнэхи интернациональна революционно уялгаа үндэһэ болгоно. Бусад социалис гүрэнүүдтэй хамта социализм, коммунизм байгуулхада таарамжатай уласхоорондын эрхэ байдал бии болгохо, социалис оронуудай нэгэдэл ба нягта жагсаалые, тэдэнэй хани барисаа болон ахадүүтэй холбоо бэхижүүлхэ; национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дэмжэхэ ба хүгжэжэ эхилһэн һаяын гүрэнүүдтэй бүхы талын харилсаа холбоо бэелүүлхэ; ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудые шууд сэхээр хамгаалха, империализмын эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ эрид шанга сохилто үгэхэ, дэлхэйн шэнэ дайнһаа хүн түрэлтэниие зайсуулха гээшэ Совет гүрэнэй гадаадын политикын гол зорилгонь болоно».

Социализмын гадаадын политика табин гаран жэлэй түүхэтэй. Энэ үе соо тус политика ехэ замаар ябажа гараа, баян дүй дүршэлтэй болоо, ехэшье, багашье социалис оронууд энэ дүй дүршэлэй баялигта өөһэдынгөө хубитые оруулалсаа. Энэ политикын үндэһэ һуури болодог гол ёһонууд, ленинскэ гэжэ бидэнэрэй хүсэд үндэһэ баримтатайгаар нэрлэдэг гол ёһонууд удаан сагай туршалга, шалгалтануудые барижа гараа.

Н. КАПЧЕНКО,
түүхын эрдэмэй кандидат.
(ТАСС).

Ленинэй орденто
Үдын локомотив-ва
барилгын заводой
тив В. И. Ленинэй т
100 жэлэй ойн хү
дэлгэрһэн социали
сөөндэ оролсоод,
хүдэлжэ байнхай.
гада бүхэнэй хоор
рысөөн эмхидхэгдэ
рүүшүүл эндэ олон.
Коммунис ажала
ник Петр Андреев
лёв булад шудхалг
бригадираар хүдэлм
нэй даадаг бригада
рүүлжэ ябадаг. Ж
дэ, үнгэрһэн жэлд
һөө гадуур 130 тонно
шудхаа. П. А. Гис
гаран жэлэй туршад
жэ байна.
Мүнөө бригадынх
бүриингөө түсэб 1
процент дүүргэнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П.
силёв.
С. ЦЫДЫПОВЭЙ

КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хү

ҮТЭГЖҮҮЛГЫН ҮРЭЖЭЛТЭ ХҮС

КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленум дээрэ хүдөө ажахы саашадань улам хурданаар хүгжөөхэ шухала асуудал табигдаа. Тарянай, сабшалангай ургаса нилээд дээшэлүүлээгүй һаа, ехэ һү, мяха, нооһо үйлэдбэрилхэнь бэрхэтэй.

Иимэл дээрэһээ ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ үтэгжүүлгын тон ехэ удха шанартай байһаниинь мэдээжэ. Минеральна болон органическа үтэгжүүлгэнүүдые зүбөөр хэрэглэжэ, ороохо тарянай, үбһэ тэжээлэй ургаса дээшэлүүлжэ болоно.

Энэ талаар Буряадай зональна агрохимическа лабораториин хэһэн хүдэлмэри ехэ. Лаборатори 5 жэлэй саада тээ байгуулагдаһан. Эндэ ямар шухала асуудалнууд шиидхэгдэнэб? Энээндэ нэгэ хоёр үгөөр харюусахань бэрхэтэй. Юуб гэхэдэ, тус лабораториин хүдэлмэрилэгшэд газарай агрохимическа шэнжэлэлгэ, элдэб олон туршалгануудые хэжэ, ажахынуудта ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь туһална бшуу. Эдэ һүүлэй дүрбэн жэл соо лабораториин мэргэжэлтэд республикын 79 ажахын газар таряалан шэнжэлжэ, 59 ажахы, үрэһэ туршалгын 9 участогта агрохимическэ картограммануудые табижа үгэһэн байна. 1970 ондо лаборатори агрохимическа шэнжэлэлгынгээ нэгэдэхи тур дүүргэхэ юм. Иигэжэ республикын колхоз, совхозууд агрохимическа шэнжэлэлгын шэнэ материалнуудые абаха болоно.

Эндэ агрохимическа картануудай тон ехэ удха шанартайнь эли. Юуб гэхэдэ ажахынуудай газар таряаланда иимэ тусхай картануудай үндэһөөр үтэгжүүлгэ оруулагдадаг байна бшуу. Газарай хүрьһэндэ хэды шэнээн минеральна бодосуудай бии, хаана, ямар газарта хэды шэнээн, ямар үтэгжүүлгэ оруулхые эдэ картануудһаа хаража болоно.

Республика дотор нэгэ тонно үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ, 2-3 тонно тарян, 10—12 тонно хартаабха, 1,2—2 тонно үбһэн үлүү абтана. Бүхы таряалангай 25 процент дунда зэргын ургаса абахада хүрэхэгүй фосфортой гэжэ агрохимическэ шэнжэлэлгэнүүд гэршэлэнхэй. Иимэ дээрэһээнь үтэгжүүлгын центнер бүхэниие наринаар хэрэглэхэ болонобди. Газарай хүрьһэндэ ямаршье үтэгжүүлгэ оруулхада, ургаса нилээд дээшэлнэ. Гектарай 40—60 килограмм минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ, ургаса 3—8 процентээр дээшэлнэ. Ажахынууд агрохимическэ картануудай ашаар ямар газарайнгаа хэды шэнээн фосфортой, калитай, азодтой байһые тодорхойлно.

Кабанскын аймагай Байгалай совхоздо газарай агрохимическэ шэнжэлэлгын материалнууд дүрбэн жэлэй саада тээ үгтэһэн юм. Ажахын механизаторнууд минеральна үтэгжүүлгэнүүдээ энэ картограммын ёһоор зүбөөр, наринаар хэрэглэһэнэйнгээ ашаар таряанайнгаа ургаса жэл бүри дээшэлүүлнэ. Совхозой бригадануудта үтэгжүүлгэ газарай хүрьһэнэй һайса шэнжэлэгдэһэнэй һүүлээр оруулагдадаг байна. Эндэ үтэгжүүлгэ хүрьһэндэ оруулха хэмжээн, саг болзор, онол арганууд элирүүлэгдэнхэй. Иигэжэ ажахы дотор үтэгжүүлгэ хэрэглэһэнэй ашаар таряалангай ургаса гектарай 5 центнерээр нэмээ. 1965 ондо ажахы дотор нэгэшье центнер минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэдэггүй байһан. Гурбан жэлэй саада тээ 1000 гектар таряалангай хүрьһэндэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаһан байбал, энэнь нёдондо 2440 гектарта хүрөө.

Газар үтэгжүүлхэ хэрэгтэ наг шэбхын тон ехэ удха шанартай байһаниинь мэдээжэ. Буряад орон дотор алууһа малай олоор үсхэбэрилэгдэдэг дээрэһээ жэл соо 2 миллион тонно наг шэбхэ абтадаг байба. Гадна Кабанскын, Баргажанай, Түнхэнэй аймагуудта торф бэлдэгдэнэ.

Органическа үтэгжүүлгэнүүд сооһоо наг шэбхэ эгээл хямда сэнтэйнь болоно. Наг шэбхэ ургамалда тон хэрэгтэй азот, фосфор, кали, кальци болон бусад бодосуудаар баян. Энэ үтэгжүүлгэ газарай хүрьһые органическа бодосуудаар баян болгохоһоо гадна, хүрьһые һэбхи болгодог байна. Иимэ хүрьһэн соогуур уһан, агаар, дулаач ехэ һайнаар ябадаг. Гадна хүрьһэндэ минеральна азот, фосфорно кислота сугларна.

Наг шэбхэ, торфтой наг шэбхэ гаргаһан газарта ургаса тарихада, азодынь 3—4 жэл соо дууһадаггүй байна. Газарай хүрьһэндэ наг шэбхэ ехээр оруулха бүри үрэжэлтэ хүсэниинь нэмэжэл байдаг. Жэшээнь, Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин шэнжэлгын ёһоор, гектарай 20—30 тонно наг шэбхэ гаргахада, тарянай ургаса гектарай 5—6 центнерээр, хартаабха 45—60 центнерээр, кукуруза 130 центнерээр нэмээ. Республика дотор шииг нойто багатай байдаг дээрэһээнь наг шэбхэ намарай паар хахалхадаа гаргаха хэрэгтэй.

Мүнөө колхоз, совхозуудта наг шэбхэ багаар хэрэглэгдэнэ. Энэ үтэгжүүлгэ республикын ажахынуудта муугаар хадагалагдадаг. Хүрьһэндэ хүсэдөөр, шанартайгаар оруулагдадаггүй. Наг шэбхэ саг болзор соонь таряалан, сабшалан дээрэ гаргаадүйдэ шүүһэниинь гаража, муу шанартай болоно. Ажахынуудта наг шэбхэ малай байраһаа гаргагдаад, үни удаан хэбтэдэг. Иигэжэ энэ үтэгжүүлгэ гартахада, азодойнь ехэнхи хуби уурал болон хөөрэшэдэг. Энэ үедэ ургамалда эгээл хэрэгтэй болохо аммиачна азот үгы болодог юм. Иигэжэ гектарта 20 тонно наг шэбхэ гаргахада, ургасань дээшэлдэггүй байна.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахыда энэ хэрэгые шалгажа үзэхэдэ, наг шэбхэ тон муугаар хадагалагдадаг байшоо. Эндэхи наг шэбхэ соо орой 0,2—0,1 процент азодой бии байһаниинь элирүүлэгдээ. Энэ азодынь аммиачна азодоор тон үгытэй. Энэнь орой 0,003—0,15 процент болоно.

Наг шэбхэдэ хайша хэрэг хан-
далга азот, фосфор, кал
ямаршье ашаггүйгөөр
адли гэжэ агууехэ агрохи
Прянишников тоолоһон ю
дээрэһээнь ажахынуудта
далда тон ехэ анхарал
даха ёһотой. Энэ талаар
хүдэлмэри наг шэбхын
бэшэ, харин тэрэниие са
соонь, һайн шанартай
һэндэ оруулһанаарнь с
байна.

Ажахынуудта мүнөө на
хадагалха амбаарнууд үгы
хадань наг шэбхэ хажуу
метр үргэнтэй, 1,5—2
дэртэй штабельнууд болго
хо хэрэгтэй. Энэ ү
ингэжэ сомоходо, 10—11
азодынь гээгдэдэг. Хари
хэрэг хаягдаһан наг шэб
процент азот үгы болодог

Наг шэбхын шанар һай
хын түлөө нэгэ тонно э
жүүлгэдэ 20—30 килогр
форой гурил нэмэхэ хэр
ажалые малай байра наг
һээ сэбэрлэжэ байхадаа
үтэгжүүлгэ штабель болго
жо байхадаа дүүргэхэд
Гадна наг шэбхэ хохир
үнеэдтэ дэлгэхэдэ, тэрэнэй
тэ хүсэн бүри нэмэдэг ба
хэдэ малда хэрэглэгдэһэн
хуурай торф, набша
доной хюрөөдэһэ дэлгэһэн
лээр, наг шэбхэ болгон
сабшалан дээрэ гаргажа

Түсэбтэ табан жэл со
най ургаса 30 процентээ
лүүлэгдэхэ юм. 1970-дахи
орон доторнай жэлдэ 167
он тонно тарян хурааг
лохо. Эдэ бүхы шухала
нуудые агрохимигүүдэй
ламжагүйгөөр шиидхэхэн
тэй.

Буряадай зональна агр
скэ лабораториин мэ
республикын ажахынууд
шадта хаба шадалаараа
жо туһална, үшөө туһала

С. БЕКЕ
Буряадай зона
агрохимлаборато
эрхил

ВАГОН-СТОЛОВОНУУД ОЛОШОРНО

«Забайкаллес» комбинадай предприятинууд түсэблэлгын болон урмашуулгын шэнэ гуримаар хүдэлжэ эхилһээр үнинэй юм. Энэнь яһала олзотой байгаа. Тиимэһээ ойдо хүдэлдэг хүдэлмэришэдтэ халуун эдеэ бэлдэжэ, миинтээр эдеэлүүлдэг болоо.

Горхоной, Итанцын болон Байгалай леспромхозууд эдеэ хоол шанаха түхеэрэлгэтэй вагонуудые абаба. Энэ вагон-столово соо дулаан. Хүдэлмэришэдэй эдеэлхэдэ зохид. һайн шанартай халуун хоол барижа амарһан хүдэлмэришэд ажалайнгаа бүтээсые улам дээшэлүүлнэ.

Байгша он соо үшөө 20 иимэ вагон-столовонууд манай леспромхозуудай модо бэлдэдэг участогуудта эльгээгдэхэ юм.

В. СТУПИН.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

1968 ондо Таллинай шубуунай фабрикада 37,5 миллион үндэгэн абтаа һэн. Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө эндэхи шубуушад оролдожо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шубуунай фабрикын түрүү бригадын гэшүүд А. Нахкур, Э. Вайн, Х. Раундагель, Л. Вайкемери гэгшэд.

ТАСС-ай фото.

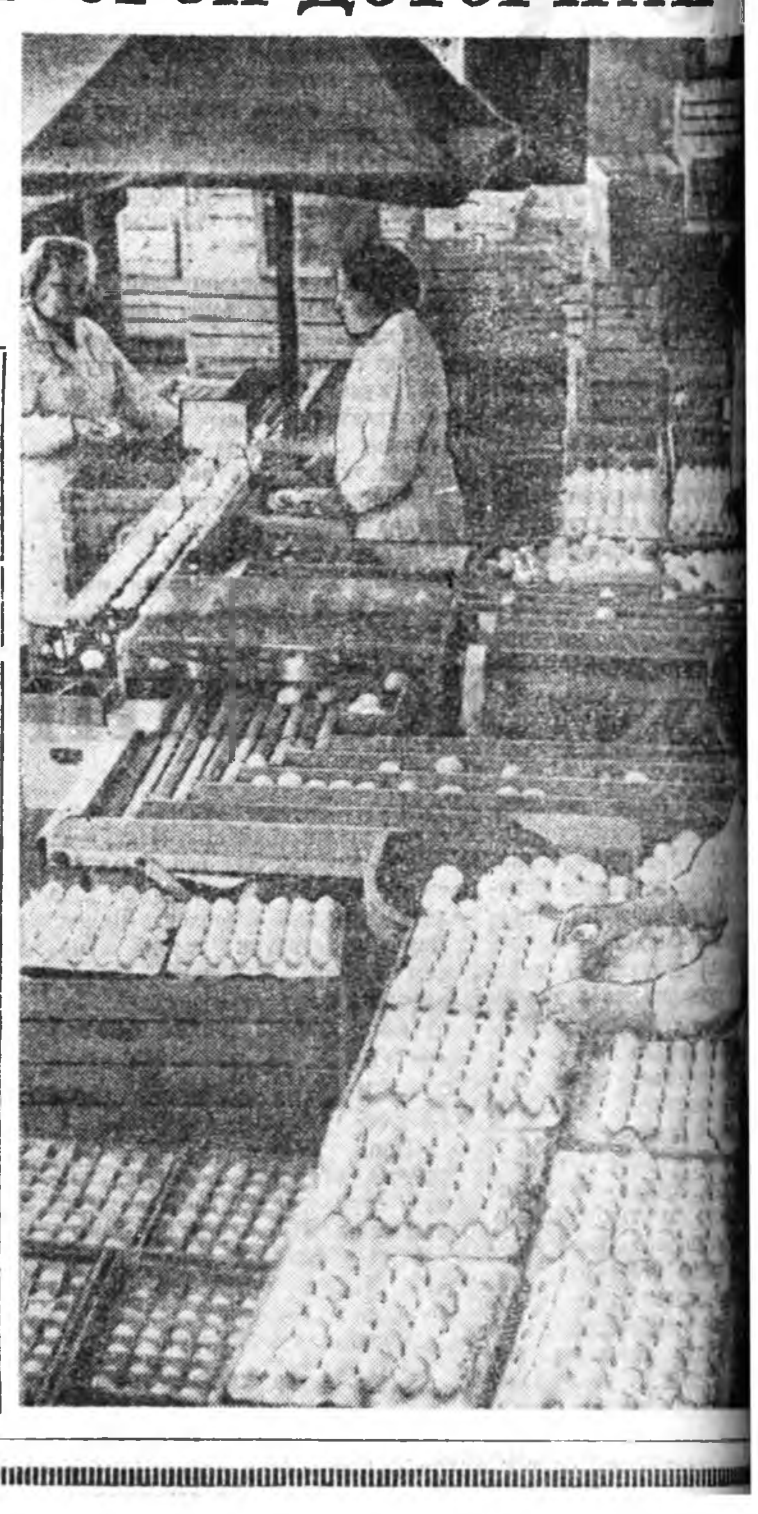

«Хойто зүгэй толон» гэһэн газопроводой барилга түлэг дундаа ябажа байна. Энэ газопровод хадаа Вуктыльска хэбтэшэһээ эхилээд, Коми АССР-эй, Вологодско, Калининска болон Ярославска областьнуудай газар дээгүүр гараха юм. Шэнэ магистралиин түрүүшын ээлжээниие энэ жэлэй гурбадахи кварталда дүүргэхэбди гэжэ барилгашад үгэеэ үгөөд, амжалтатайгаар ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: газопроводой барилга дээрэ.

АПН-эй фото.

АГУУ БАГШАДА ЗОРЮУЛАГДАНА

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөн хаа хаанагүй үргэдэнэ. Хүдөө ажалай техническэ мэргэжэл олгодог Түнхэнэй училищиин һурагшад болон багшанар мүн лэ энэ мүрысөөндэ хабаадажа, ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байнхай.

Эндэ училищиин һурагшадай хүсөөр В. И. Ленинэй булан бии болгогдоо, тоё һайханаар шэмэглэһэн фотомонтаж болон альбомууд хэгдээ. Ильичэй ажабайдал ба ажал ябуулга тухай хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэжэ, һурагшадай анхарал татана.

Гадна эрдэм болон техникын түйлалтануудые, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэл шудалха, һуралсалай ба соёлой хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд абтана, һурагшадай дунда мүрысөөн эмхидхэгдэнэ.

Училищиин багшанар һурагшадаа коммунис ёһоор хүмүүжүүлжэ, хүдөө ажахын шадамар бэрхэ мэргэжэлтэд болгохын тула хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллана.

Һүүлэй табан жэлэй туршада соо 650 хүн хүдөө ажахын техническэ мэргэжэлтэдэй тоодо орожо, аймагайнгаа колхоз, совхозуудта урагшатай һайнаар ажаллажа байнхай. Энэ училищида түйлагдаһан хүдэлмэриин һайн үрэ дүнгүүд мүн лэ агууехэ ойдо зорюулагдана.

Ш. БАЙМИНОВ.

ХЭ ЗАМАЙ ХИН

ЗУРАГЛАЛ

...УДТАЙ ТАНИЛСАЛГА

...заад, сасаад уhа hорохоёо ... Дурбэн хүбүүд бодолгото ...

...тройбэжнэ насосой хүдэлмэ... турим мэдэхэ хэрэгтэй,— ...нинь хэлэнэ. — «М»-ые ...ую үдхахэдэ, «ф»-эй хүсэн ...бэзэ даа.

...ноодо физикэ хэрэгтэй ...гэжэ ой ухаандаашье ха... байгаалби,—гэнэ хоёрдо-

..., гансал үдэшэ, үглөөниинь ...болоод лэ байха арифмети... гэжэ hанаhан байгаа ...— гэнэ гурбадахи нүхэ-

...нанай уhан тон ехэ хэ...,—гэжэ тэдэнэй нэгэн ...hон зандаа.

...ай хэд бэ гэбэл, Тоорын ...гуули дүүргээд. хонишо... ошоhон хүбүүд:

... Шагжеев.

... Холбоев.

... Шойбонов.

... Холбоев.

...ЫН БЭЛШЭР ДЭЭРЭ

...й болохын тула hургуули... арбан жэлынь хойнонь ...энай ажабайдалайнгаа ...лшэр дээрэ хүрэжэ ерэбэ ... hүүлшын линейкэ. Тэдэ...даа зэргэлэн жагсанхай. ...нгаа hүүлшын захяа ...алтайгаар шагнанад.

... манай hурагшад! Ар... туршада hургуулида hу... эрдэмтэй болоhон үшөө нэгэ ..., басагадай халаанииие ... угэбэди. Энээниие мэ... бидэ тон баяртайбди. Му... ...дтаа болбосоролой ат... ...хамнай,— гэжэ hур... директор мэдээсэнэ.

...а хүүргэжэ, богоhыень ...ань, хайша хайшаа ... олон hалаа харгы за...үлые угтан байгаа hэн. ..., hонирхолтой замууд тэ... руу урялан даллана! ... өөрынгөө наhанай замые ...эхэ ёhотой ха юм даа. Зу... ...аа шэлэхэ гээшэ юун..., үнэтэй сэнтэйшье, хү...ые.

...үдөө ажахын институтда ...жэ Малан Шагжиев үе... ходо хэлэдэг байба. Теэд ...хо гэжэ байтараа, гэнтэ ...өө иигэжэ хэлэбэ:

...гүш, бишни үлэхэ гэжэ ... Нэгэ хоёр жэл колхоздоо ... хожомынь хайшаашье ...рнэ бэзэ. Зоотехник бо... ...й үтыгөө мэдэжэ абахаб. ... байгаа hаа, дуугүй хү... институтда ошожо орс-

...шье хэлэбэгүй. Нэгэ хэ... ...эрhэн хойно тэдэнэр да...ба.

... баhа шамдаал адли ... шиидээб,— гээд Сэрэ... ...өө сэхэ гэтэн энеэжэр-

...а hайн юм. Хоюулаа үлэ...эл! — гэжэ нүхэрынь ...hэн юм.

Хэдэн хоногой үнгэрхэдэ, тэдэнэр дүрбэ болобо. Доржо Гүндэн хоёр мүн лэ түрэл колхоздоо үлэхэ гэжэ шиидэhэн байгаа бшуу. Иигэжэ үлэhэн хойноо суггаа ажаллаха гэжэ эдэнэр хэлсэhэн байгаа. Хүхюун байха ха юм. Тиигэжэ эдэнэрэй үүсхэлээр Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо комсомол-залуушуулай фермэ байгуулагдаа бэлэй.

ХОНИШОН — ХҮНДЭТЭЙ МЭРГЭЖЭЛ

Тэдэнэр хооhон газарта ерээгүй. Бүтүүгэй хониной фермын коллективые Ленинэй орденой кавалер, аймагай хонишодой дунда чемпион болоhон Г. С. Шойбонов толгойлжо ябаба. Бүтүүгэй фермэ яhалал нэрэ солотой болоhон байгаа.

...Гатаб Сыбиковичэй гэртэ уйтан болобошье, хүхюутэй согтой болобо. Ажал хүдэлмэриингөө hүүлээр телевизорээ хаража, орон, республика дотороо боложо байhан hонинтой ходо танилсажа байдаг юм.

Ажал хүдэлмэринь хүнгэн бэшэ hэн. Тиигэбэшье, хүбүүд городто түрэhэн бэшэ хадаа шэлэhэн ажалайнгаа хүшэр хүндэ байхые hайн мэдэдэг байгаа.

Намар болобо. Үбэлжэлгэдөө бэлдэхэ, унаhан малгайгаа абангүй ажаллаха хаhа. Хурьга абажа байха үедөө тухашархагүйн тула бүхы юумэнүүдээ бултыень заhажа бэлэн болгобод.

Уданшьегүй шэмэрүүн хүйтэн үбэл газаа орожо ерэбэ. Хонишодой эгээн харюусалгатай үе. Түрүүшын хонид хурьгалжа эхилбэ. Хурьгадынь булта адлинууд аад, илгаруулхын аргагүй. Өөр өөрынь эхые оложо тэдэниие хүхүүлхэ хэрэгтэй. Зарим эхэ хонидынь хурьгадаа голожо, хүхүүлхэгүй, уур сухалтайгаар дэбхэрэлдэхэ, хурьгадаа дүтэ наашашье үзэхөөр бэшээр аашалалдаха. Тиихэдэнь хурьгадынь тушаалдаhан юумэеэ дэхэжэ ябаhаар унаад, хайратайгаар мааралдаха юм. Тиихэдэнь лэ эхыень барижа хүхүүлхэ баатай болохон. «Сэхэ — институтда ороо hаа, эдэ бүгэдэ тухай юушье мэдэхэгүй hэм» гэжэ Малан бодоно.

Үшөөшье халуун хаhа хүрэжэ ерэбэ. Хурьгад аадар бороодол «адхарба». Үрдихэ хэрэгтэй. Хурьгад бүхэнэй түлөө алдарта Гатаб Сыбиковичтэй хамта Гүндэншье, Доржошье харюусалгатай. Харюусалгатай байха гээшэ хооhон үгэ бэшэ. Нэгэшье хурьга хороонгүй абаа hаа, хэды ехэ амжалта гээшэб?! 250 эхэ хонинhоо 250 хурьга абаха хэрэгтэй. Энэ хүндэ хэрэг. Мүнөөгөөр нэгэшье хурьган хороогүй. Комсомолшуудай даажа абаhан 250 эхэ хонин хурьгаланхай.

Хэды ехэ ажал, хэды ехэ тэнхээн хэрэгтэйб даа. Арай гэжэ хонидоо хурьгалуулжа үрдижэ байтаршни, хохирыень сэбэрлэхэ, дэбдихэрыень hэлгэхэ, эдеэлүүлхэ, бүлеэдхэhэн шэнгэн тэжээл бэлдэжэ үгэхэ гэхэ мэтын ажал хойно хойноhоонь гаража байха. Аятайханаар hуужа, сайгаашье ууха сүлөө олдодоггүй. Теэд зарим хүнүүд бүхы наhаараа ажаллаад лэ ябана бшуу. Тиигэжэ бодоходоо хүбүүдэй зориг мүхэдэггүй.

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Хэды тиимэшье hаань, залуу хонишодтой хөөрэлдэхэ сүлөө саг олдобо. Тэдэнэй ажаhуудал тухай хөөрэлдэбэбди.

— Иигэжэл ажаллаад байналди даа.

— Газетэ, номуудые уншана гүт? — гэжэ хөөрэлдэжэ hууха зуураа асуунабди.

— «Буряадай залуушуул», «Буряад үнэн», «Саяан» гэхэ мэтэ газетэнүүдые, янза бүриин номуудые уншадагбди. Хаа-яа кинодошье ошонобди. Тооро хүрэтэр холошье бэшэ юм даа, гурбан модо зайтай. Гансал хатар танцын болодоггүйнь шаналмаар.

— Ямар холын хараа бодолтойбта?

— Армида ошоогүй hаа, hурахаяа ошохо hанаатайбди.

— Хүдөө ажахын институтда гү?

— Булта бэшэ ааб даа. Хэмнай хаана ошохоб гэжэ үшөө мэдэгдэнэгүй. Харгынуудайнгаа hалаатаашье hаа, маанадай хани нүхэсэл бата бэхи зандаа үлэхэл!

— Эндэ ажаллахаар үлэhэндөө голхорногүй гүт?

— Үгы даа, үгы, — гэжэ үрдилдэн байжа эдэнэр хэлээдхинэд.

Иигэжэ хөөрэлдэhөөр hуутарнай, Түнхэнэй аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн Г. С. Шойбонов газааhаа орожо ерэбэ. Сэрэниие хаанашьеб ажалайнгаа хэрэгээр ошохыень дурадхаба ха.

— Хүбүүд хэр ажалланаб? — гэжэ Гатаб Сыбиковичhээ асуухада:

— Бэрхэ хүбүүд, — гэжэ харюусана. — Үгэ дууламгай, ульгам. Би танда эрдэмтэйл хүбүүд даа гэжэ хэлэхэ байнаб.

Мүнөө «хэн отарые харууhалхаб» гэhэн асуудал амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ байна ха юм. Тоорын залуу хонишод энээндэ ажал хэрэгээрээ харюусана бэшэ гү? «Эсэгэнэр бэ үри бэенэр» гэhэн илгаагүй боложо байнал! Гатаб Шойбоновые халан абаха эрхим хүбүүд энэ нютагтамнай олон ха юм. Үшөөшье олошорхо бэзэ гэжэ hанагдаа hэн.

Н. НАМСАРАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Ленинэй ордентО Г. С. Шойбонов. 2. Залуу хонишод: (зүүн гарhаа) С. Холбоев, М. Шагжеев, Д. Холбоев, Г. Шойбонов гэгшэд хурьга хаража байнад.

Л. ИРИНЦЕЕВЭЙ фото.

ГУШАН ХОЁР ЖЭЛ— ТИПОГРАФИДА

Улаан-Үдэ хотын полиграфическа комбинадай үзэг холболгын цех. Эндэ тодхогдоhон адар томо линотип станогуудай шэхэ дүлиирүүлмэ түерээн соо гаршагай үзэгүүдые холбон шудхадаг «СК» гэжэ маркын станогой дэргэдэ набтархан бэетэй наhажаал эхэнэр тухагүй хүдэлнэ.

Тэрэ нэн түрүүн үзэгүүдэй тэбхэрхэн зэд хэбүүдые үгэ болгон бүридхэн холбоод, тусхай рамада хабшажа, үнөөхи станогойнгоо хобоо руу хэмсээрээ кнопкоёо дараадхина. Хамта хүдэлдэг үнинэй линотипистка Старикова:

— Евдокия Исаковна, иихэдээ хэзээ пенсидээ гарахатнайб? hаядаа гараханъ гээд, хэнhээшьеб даа дуулаа hэм. Үнэн гү? — гэхэдэнь:

— Зүб. Уржадар бүхы документнүүдээ суглуулжа тушаагаа hэм. Юрэдөө иигэд гэhээр дүтэлөөл ёhотой,—гэжэ харюусаха зуураа, саашань үгэлнэ: — Түрэл гэр мэтэ коллективhээ хахасахань ямар байдаг юм. Нэгэ сүлөө забhартаа шагаажа байгуужам,— гээд, ехэл хүхюутэй шоглон хэлэнэ.

Нүхэр Синюшкина энэ ажалаа 1937 ондо Зэдын аймагай «Стахановец» газетын багахан типографиhаа эхилhээр мүнөө хүрэтэр таhалгаряагүй ажаллаhан намтартай. Энэ хугасаа соо Евдокия Исаковна дүй дүршэлөөр баяжаhан тула, нилээдгүй олон залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ hургажа, ажалдань хододоо хамhалсадаг байhан юм гээд, хажуудахи нүхэдынь дурсан хөөрэнэ. Тэрэнhээ гадна энэ нүхэрэй хүнгэн бэшэ ажалдаа оролдосотой шударгыгаар ажаллахадань, хэды дахин Хүндэлэлэй грамотаар шагнажа, туйлаhан амжалтыень хүндэтэйгөөр сэгнэдэг байhан.

— Түрүүшымни жэлдэ —гээд, тэрэ хөөрөөгөө эхилнэ,—ехэл хүшэр хүндэ hэн. Үзэгүүдые гараагаа нэгэ нэгээр холбоходоо гээгдэхэш. Теэд hүүлдэнь бага зэргэ дадалсажа, үдэр бүриингөө даабари дүүргэдэг болоо hэм,— гэжэ урданайхяа hанан хөөрэнэ.

Тэрэ гэhээр нилээдгүй саг үнгэрөө. Мүнөө энэ нүхэрнай 50 наhанайнгаа үндэр дабаа гэшхэжэ, үни хада хүлеэhэн амаралтадаа гарахадань, хани нүхэдынь хүндэтэйгөөр үдэшэхөөр бэлэдхэжэ байнхай.

В. ДОРЖИЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. И. Синюшкина ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ХОНИШОНОЙ НЭГЭ ҮДЭШЭ

ЮРЫН ХҮНҮҮД ТУХАЙ

Доошоо дугташан ябаhан наранай элшэ туяа буураhаар бууража, үдэшын няд гэмэ хүйтэн хойто ойн гол тээhээ солгёоноор буужа ерэнэ. Бадмажаб түлгэнүүдтээ үбhэ үгөөд, хажуугаарнь hолоомо хаялсаба. hүүлшынгээ аса тараагаад:

— Зай, оруулал даа түлгэнүүдээ,— гэжэ хандаба. hамгаяниинь үүдээ нээбэ. Үргэhэн загаhан шэнги урагшаа харайлдан, үндэгэшэлдэн түлгэнүүдынь үбhэндөө ярана.

Тонгоршоолдон ябаhан түлгэнүүдыень харахадаа:

— Яhала тарган хаш! — гэжэ асуугдаба.

Бадмажап Цыремпилович түлгэнүүд тээшээ заажа, толгойгоо дохисогоон:

— Мүнөөдөө муудашаhанш юумэниинь үгы. Яhалал hайн даа. Эдишэ уулгамнайш гэмгүй. Гомдохо юумэнш үгы даа,— гээд даруугаар харюусаба.

— Шадалаараа оролдонол гээшэбди,— гэжэ hамганиинь оролсобо.

Үбгэ hамган хоёрой 645 толгой түлгэ даажа абаад, оролдосотой hайнаар хүдэлжэ байhаниинь бүгэдэндэ эли.

Эдэ түлгэнүүдые даажа абаха хүн Гутай соо тиимэ түргөөр олдоогүй hэн. Гурбадахи отделениин бригадир Данзан-Доржо Дагбаев хэдэн хүндэ хэлэжэ туршаад:

— Гэр бүлөөрөө хониндо ороо hааш ямар гээшэб, нүхэр!— гэжэ бригадир hураа hэн.

Наадална гү, яанаб гэжэ бодоhон Бадмажаб: «Трактораа «мушхаад» лэ ябадаг намда болоо бэшэ гү даа. Хони гарзалуулаад, тэрээнэй түлөө харюусажа байха, юрэдөө, аргамни үты», гэжэрхёод, хэрэгсээгээшьегүй юумэндэл хоолойгоо заhаба.

— Тиимэ бэшэ, нүхэр,— гэжэ бригадир хандаба. — Би үнэн зүрхэнhөө хэлэнэб, ши ядахагүйш, гансал оролдохо хэрэгтэй ха юм.

Яаха аргагүй бодожо үзэхэ байдалда тиихэдэ Бадмажаб ороо бэлэй. Гэртэхинээрээ зүбшэжэ үзэбэ. hамганиинь арсабагүй. «Туршаад лэ үзэхэ болоо ааб даа»,— гэжэ бригадирта түлгэнүүдые абаха дуратайгаа мэдүүлээ бэлэй.

Түрүүшын үдэрhөө оролдолго гаргажа эхилээ hэн. Бэлшээри hайнтай газараар түлгэнүүдээ адуулдаг, үдэрэй гурба дүрбэ дахин уhалдаг, хонидоо эртэ үглөөгүүр гаргажа, орой оруулдаг заншалтай болоо бэлэй.

Түлгэнүүдынь үдэр үнгэрхэтума тобиржожо, тангаршаалдан ябахадаа, тэрэнэй сэдьхэл хүдэлгэдэг hэн. Багахан байхадаа мал адуулжа, харууhалжа hураhаниинь хэлэшэгүй үнэтэй болобо. Шэнэ ажалдаа бага багаханаар дадажа, мүнөө болоходо хони харууhалха талаар олон юумэ мэдэнэ.

— Хуушан ажалhаа хахасаhандаа түрүүшын оноор шаналаад абаа hэм. Теэд танайнгаа захирhан газартал хүдэлхэ ёhотойб гэжэ мүнөө бүхөөр ойлгонхойб Хаана минии хүсэн хэрэгтэй болоноб — тэндэл хүдэлхэ ёhотойб гэжэ мэдэнэб,— гэжэ Бадмажаб Цыремпиловичэй хэлэжэ hуухадань, сэдьхэл зүрхэнhөө баясангүй байхын аргагүй hэн.

Хониной отараhаа манай гарахада, бүрэнхышэг боложо байгаа бэлэй. Үргэн мүртэй, үндэр тэгшэ бэетэй, ямаршье ажал хүдэлмэриhөө тунхаридаггүй Бадмажаб Цыремпиловичэй hанаhан хүсэhэндөө хүрэжэ, амжалта туйлаха байhандань оройдоошье hэжэг түрэгдэнэгүй. Тэрэ гансаханшье толгой гарзалуулангүй ондо оруулха, түлгэ бүхэнhөө 2,7 килограмм hooho абаха, амидынь шэгнүүрые хамта дээрэнь 45 центнерээр нэмээхэ гэhэн социалис уялга абанхай. Энэ хүсэлөө бэелүүлхэл байха. Юуб гэхэдэ тэрэнэй hамган Намсалмаа Сультумовна мүн лэ ажалша бэрхээрээ суурхадаг.

Бэшүүрэй совхозой Гутай нютагай залуу хонишон Бадмажаб Цыремпилович Гармажаповай түрүүшын жэлhээ эхилжэ ехэ амжалта тээшээ шармайhаниинь hайшаалтай.

Н. ДАМБАЕВ.

...ай уран зохёолшодой VI съездые угтуулан

А. СОКТОЕВ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат

БУРЯАД РАССКАЗ ТУХАЙ БОДОЛНУУД

...ад рассказ hүүлэй үедэ хүгжэжэ, бэшэгшэдэй оло... байбашье, уншагшадай ургажа байгаа эрилтэдэ хүсэд ...гүй. Литературна шүүмжэлэгшэд, литературоведүүд ...hэдөө уран зохёолшод энэ асуудалда яахадаашьеб ...а хандуулнагүй, рассказ тухай гүн удхатай шэнжэл...нууд хэблэлдэ толилогдоногүй.

...д рассказай хэр зэргээр хүгжэжэ байhан тухай уран ...дой VI съезд дээрэ дэлгэрэнгы ярилдаан болохо бэ... ...йдаад, «Буряад үнэн» газетын редакци энэ асуу... ...эрэлдөө эхилбэ. Энэ хөөрэлдөөндэ ургэнөөр хабаа... литературна шүүмжэлэгшэдые, литературоведүүдые, ...хёолшодые, рассказ бэшэгшэдые, олониитэ уншаг... ...дакци урина.

...ТА ФОРМО БА ЕХЭ УДХА

...гээшэ искусствын эгээл ...жонуудай нэгэн болоно. ... гү, али роман соо эл... ...нууд, хөөрэлдөөнүүд ... арга боломжонуудые ...лэдэг. Харин рассказ ... hайханай эдэ арга бүхэн ...эрэглэгдэдэг. Юундэб ... зохёолшо бага формо ...тай юумэ хэлэхэ боло-

... жанрай формые hай... ...рэгэй бэрхэшээлнүүд ...рэнэй удхын онсо ...дүүн ...даг. Тиимэhээ ...дулд... ...э эхилэе.

...өө энэ ...нууд общес... ...тэй, орон бү... ...хэнэй литера... ...лгаа болон ... материальна ... хубилалта... ...айдаг. Жэ... ...ссказ хадаа ... национальна ... hуури дээрэ ...ь элирхэйлжэ

... мүн зарим ...тэ (жэшээнь, ...хабтар баян ...этэй байгаа. ...рилсаануудай ...бааран илгар... ...илангаяа ехэ ...юм. Энэ үзэг... талаар эгээл ...зохёол «Воз... новеллэ бо... ...р, Бокаччо). ...ухы анхарал ...гахан хуби ... сэдьхэл,

hанал бодол, үйлэ хэрэгүүдтэ хандуулагдана. Новеллэ хүнэй зүрхэ сэдьхэлэй сүлөөтэ мэдэрэл, герой бүхэнэй жаргалтай байха эрхэ хамгаалдаг, дундада зуун жэлэй үзэл номнолдо эсэргүүсэдэг, шажан мүргэлhөө хүнэй ухаан бодол сүлөөлхын түлөө тэмсэдэг байгаа.

Удаадахи хэдэн зуун жэлэй туршада энэ темэ алдар суудa гараhаншье, мүн гараашьегүй мэдээжэ уран зохёолшодой hанал бодол хүлгүүлэн ээлдэг байhан юм. Энэ жанрай hүүлшын эгээл ехэ түйлалтанууд М. Твен, Джек Лондон, О. Генри, Мопассан болон Чеховэй рассказууд болоно. Тэдээн дотоо хүниие зураглан харуулалга, тэрэнэй hанаан сэдьхэлэй хүдэлсэ, тэрэнэй общество, гүрэн түрэ, хуули болон хүн зоной хоорондохи зэрлиг бүдүүн харилсаанай орёо бэрхэ заншал зураглалга айхабтар шадамараар дамжуулагданхай. Тиигэжэ рассказ бэшэлгэ айхабтар орёо нарин, хурса болоо.

Буряад рассказ тад ондоо үе сагта бии боложо эхилээ. Тэрэ демократическа хүдэлөөнэй агууехэ илалтын мандаhан үе сагта, буржуазин урдаhаа пролетариадай эсэргүүсэн бодоhон агууехэ тэмсэл соо hэргэн үндыhэн үргэн олоной түүхэтэ ехэ эдэбхи үүсхэлэй бадаржа байhан үе сагта социалис hанаан бодол дээрэ үндэhэлэн бии болоо. Тиихэдээ өөрынгөө шэглэлээр. удха шанараар бусад совет литературануудай рассказуудтай нэгэ зам харгытай байгаа.

Совет рассказ буржуазна үеын рассказhaa шэнэ шанараараа илгарна. Хүнэй гансахан аминай хэрэг бэшэ, харин эрхэ сүлөөтэ **ажалшан арадай** үйлэ хэрэг, хуби заяан совет рассказууд соо харуулагдажа эхилээ.

Буряад совет түрүүшын рассказуудые элитэ буряад уран зохёолшод Ц. Дон, Х. Намсараев гэгшэд бэшэhэн байна. Тэдэнэй зохёолнууд соо нэн түрүүн үгытэй зоной дундаhaa гараhан хүнэй хуби заяан, арад зоной ажабайдал, революциин зориг түгэлдэр хүсөөр hэргээн үндылгэгдэhэн арадай үзэгдөөгүй ехэ үүсхэл уран hайханаар зураглан харуулагдаhан байха юм. Ц. Дон, жэшээнь, манай национальна түүхэ дээрэhээ үндэhэлэн, рассказ соо удха шанараараа гүн гүнзэгы, эпическэ, түүхын ехэ материал багтааха hэдэлгэ гаргаа hэн. Тэрэнэй «Шуhата хюдалга» гэhэн рассказ иимэ туршалгын гансахан үзэгдэл болоно. Энээнэй урда тээшье, мүн hүүлээрньшье, нэгэшье буряад рассказ граждан дайнай үе сагые иимэ бэлиг шадабари түгэлдэрөөр харуулаагүй гэжэ тэмдэглэхэдэ, алдуу болохогүй. Тус рассказ соо тэрэ үеын онсо тиимэ шэнжэ шанарнууд булта бии: Буряад ороной революционно хүсэнэй хуушанай хүсэнтэй (сагаантанай банданууд, ород болон буряад баяшуул, нютагай нюдарган баяд ба ламанар) эбсэшэгүй ангиин тэмсэл ябуулhан партизанска (уг удхаараа арадай) хүдэлөөн; тэрэ үеын түгшүүрилтэ байдал харуулhан үзэгдэлнүүд хуушанай ажабайдал үндэhөөрнь hүнөөн hалгааха хүсэл зоригоо зангидаhан арад зон. Ород ба буряад зоной дайшалхы хани барисаа харуулhан интернациональна темэ эли тодоор эндэ түрүүшынхеэ харуулагдана. Рассказ соохи нэгэ иимэ ушар абаад харая. Сагаантанай hабарта орэhон партизануудта Лодон Шойжоном лама ерэнэ. Тэрэ «нүгэлтэ» большевигүүдэй алуулхынь урда тээ маани мэгзэм уншажа, hанааень тэгшэлхэ гэнэ. Теэд тэрэ нюур руугаа нёлбуулаад hалана. Энэнь шажан мүргэл руу арад зоной нёлбоhон үзэн ядалгада харюу болоно ха юм.

Хоца Намсараевай творчество эпическэ бүри дээдэ шатада хүрэнхэй. Зүгөөр тэрэ арадай ажабайдал, тэрэнэй түүхэ харуулхадаа, Ц. Дондо орходоо ондоошог зам харгыгаар ябаа. Х. Намсараев эхэнхидээ революциин урда тээхи ажабайдал дээрэhээ үндэhэлэн, рассказуудые бэшэдэг байгаа. Тэрэ арадай аман үгын зохёолой мэдээжэ сюжет, арга шадабаринуудые хэрэглэдэг, арадай сэсэн мэргэн hанал бодол, хүсэл зоригто түшэглэн бэшэдэг байhан юм. Тэрэнэй рассказууд буряадай урданай ажабайдал эли тодоор зураглана. Х. Намсараевай «Тиимэ байгаа» гэhэн ном минии элдэб рассказуудые суглуулhан согсолбори бэшэ, харин удхаараа нэгэн бүхэли зохёол болонхой. Бүхы рассказуудайнь герой буряад арад—тэрэнэй ажабайдал, тэрэнэй hонор ухаан, хүхюу дорюун зан абари, үзэл бодол бэлиг түгэлдэрөөр зураглагданхай. Энэ арад революциин урда тээ ямаршье муу дорой байдалтай байгаа hаа, илагдашагүй хүсэтэй, үхэшэгүй мүнхэ hүлдэтэй.

Арадай аман үгын зохёолой шэнэ үе сагта аша туhатай зүйлнүүдые тааруу шадамараар хэрэглэжэ, арадай ажабайдал зураглан харуулалга Хоца Намсараевай зохёолнуудай эрхим hайн шэнжэ болоно. Мүн бусадшье уран зохёолшодой рассказуудые жэшээ болгон абажа харахада болохо байгаа. Тэдэ булта бүхы совет литературануудай рассказуудтал адли нэгэн замаар хүгжэн ургаhанаа элеэр харуулха hэн.

Зүгөөр буряад рассказ өөрын онсо илгаатай байгаа. Ушар юуб гэхэдэ, буряадууд хуушан монголоор бэшэгдэhэн рассказуудай согсолборинуудые мэдэхэ байhан юм. «Панчатантра», «Веталын хорин табан хөөрөөн», «Шукасантати. Тоти шубуунай далан хөөрөөн», «Викрамын ажабайдал» мэтын дэлхэйдэ суурхан алдаршаhан зүүн зүгэй литературын эрхим дээжэ зохёолнууд тэдэ номуудые зохёон байгуулха хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлдэг, жэшээ боложо үгэдэг байгаа. Өөрынгөө национальна номуудые согсолон бэшэhэн монгол болон буряад авторнууд монгол угсаатанай ажабайдал, ёhо заншал харуулhан рассказуудай хажуугаар энэдхэг, түбэд, хитад рассказуудые номдоо оруулдаг байhан юм.

Иигэжэ эдэ согсолборинууд соо зүүн зүгэй арадуудай олон тоото онтохон, домог түүхэ, хошон зугаа, хөөрөөнүүд бүридхэн суглуулагдажа, монгол угсаатанай арадуудай аман үгын болон уран зохёолой юрэ бусын эпос болоhон байна.

«Субхашидай тайлбари», Бигармеджид-хаан тухай трилоги («Энэдхэг-ун гадзар-ун Бутармеджид-хаган-у туужи оршибай», «Аржи Буржи-хаан», «Гэсэнэ-хаан»), «Шэдитэ хүүр», «Панчатантрын» монголлогдоhон хэдэн рассказууд, «Шукасантати» болон бусад номуудые үзэг бэшэг мэдэхэ буряадууд уншадаг hэн.

Эдэ согсолборинуудые арадай аман зохёолой үльгэр, онтохон болон бэшэ бэшэ этническэ аймагуудтай жэшэжэ хараха болоо hаа, уран hайханай харгыгаар үшөө нэгэ алхам урагшаа дабшаhаниинь элирнэ. Ушар юуб гэхэдэ, эдээн соо зүүн зүгэй арадуудай аман зохёолдо ородог элдэб янзын баатар-геройнуудай hанаан сэдьхэл, аяг зан, доторойнь байдал харуулхын тула нилээд hэдэлгэ хэгдэhэн байха юм.

Хэнэйшье мэдэhээр, үльгэр, түүхын баатарнууд арадтаяа хүйhөөрөө холбоотой, нэгэ амитай, ганса хүнэй бэшэ, харин бүхы арадай hанаан бодолой гол түлэбые харуулна, мяха бодоороо гэршэлнэ. Үльгэрнүүдтэ арадhaa таhалжа абаhан ганса хүнэй заяан хэрэгтэй бэшэ, тэрээн соо юумэн гээшэ газаа талаhаа юрэнхы дээрээ зураглагдадаг. Аламжа Мэргэн, Гэсэр богдо, Харалтуур хаан, Үбгэн Жэбжээнэй гэхэ мэтэ баатарнуудые абажа хараад үзыт.

Дээрэ дурсагдаhан бэшэгдэмэл согсолборинууд соо ганса хүниие, тэрэнэй үмсын hанал бодол, үйлэ хэрэгые үргэлжэ дээрэнь бэшэ, хажуу тээhэ...ь хаража, шалгажа, сэдьхэл... ...айн зангыень байhан соонь ... ...а зорилго табигдана. Г...гдэн ...лазе... ...олбосорhон литературада адляар ганса хүнэй наhа байдал амяарлан харуулха дээдэ мэргэжэлэй асуудалнууд дүүрэн шиидхэгдээ гэхэ юумэ хаана байха hэм даа, энэ ашата харгыгаар түрүүшын алхамууд hэн.

Уран зохёолшо Х. Намсараев эдэ орёо асуудалнуудые хайшан гэжэ өөрынгөө асуудалнууд соо шиидхээ юм ааб?—гэжэ hонирхолтой асуудал болоно, тэрэ, нэгэ талаhаань, арадай байдал, нүгөө талаhаань, ганса хүнэй хуби заяа хайшан гэжэ харуулааб?

Х. Намсараевай «Тиимэ байгаа» гэhэн ном соо ороhон рассказууд хэдышье газаа талаhаа ондоонууд байгаа hаа, доторойнгоо уг удхаар нангин үлхөөтэй үргэлжэ дээрээ нэгэ зохёолой түхэлтэй гэжэ дээрэ тэмдэглээ hэмди. Яахадааб гэхэдэ, бүхы рассказуудайнь эгээл гол геройнь — арад болоно бшуу.

Үнэхөөрөөшье, нэгэ багахан рассказ соо бүхэли арадые. асари томо юумые харуулха гэдэгнай юун гээшэб? Хайшан гээ hаа энэ томо, олон хамтын юумэн соо жэжэхэн бутархай үмсын зүйлнүүдые гээжэрхихэгүй арга бииб, хэмжүүрынь хаанаб? Ямар тиимэ арга онол хэрэглэжэ, энэ зорилго дүүргэхэб?

Х. Намсараев өөрынгөө ухаан бэлигэй хүсөөр эгээл hонирхолтой ба сэсэн шиидхэбэри оложо шадаhан байна. Яагаад? Түрүүшын ондо бүхы арадай байдал харуулhан бэшэ, харин тэрэнэй заха үзүүрынь, багахан хэhэгүүдынь, («Аляа Балдан», «Ямаан Жамса», «Тахуунай») гэхэ гү, али ганса нэгэ муу зантай, харуу хатуу, hальхай, мэхэшэ зонуудай («Үбгэн банди», «Санхюудай», «Унзад яагаад болохоб», «Олзуурхуу Ондорёон») үйлэ хэрэгүүдые шүүмжэлhэн бишыхан рассказуудые бэшэжэ ерээд, нэгэ ном болгожо хамталhан байна. Эдэ рассказуудынь эреэн маряаншье hаа, бүхы арадай хубисхалай урда тээхи байдалые үргэлжэ дээрэнь харуулhан, доторой нарин холбоотой, нэгэ байгуулалтатай бүхэли ном боложо үгэhэн юм. Энэ хадаа Х. Намсараевай онсо харгыгаар ябажа, үндэр амжалта туйлаhыень гэршэлнэ. Тэрэ гансата арадай байдал нэгэн доро харуулhан томо зохёол бэшээгүй, шата шатаар, хэhэг хэhэгээр тэрэниие шэнжэлжэ, багахан рассказуудые бэшэжэ, hүүлдэ тэдэнэй хоорондонь доторой hудаhаар холбожо, нэгэ томо захата бүтээhэн байна.

20—30-аад онуудай буряад рассказай тиимэ өөрынь шэнжэ эндэ харагдана. Тэрэ үеын рассказ бэшэгшэд бэлит шадабаряа хүгжөөхэ зуураа, ажабайдал гүн гүнзэгыгөөр болон дэлгэрэнгыгээр харуулха зорилгодоо ехэ яараhан шэнги байдаг. Юуб гэхэдэ, рассказай уйтахан формо дэлбэ түригдэжэ эхилээ ха юм. Рассказ туужа, туужа роман болошодог байгаа. Х. Намсараевай «Цыремпил» түрүүн рассказ байhанаа hүүлдэнь хоёрдохи хубинь нэмэгдэхэдээ туужа болоо. Удаань энэ туужа дээрэhээ үндэhэлэн «Үүрэй толон» гэжэ роман болотороо ургаа. Ц. Дон оройдоол гурбан рассказ бэшэhэнэйнгээ hүүлээр туужануудые бэшэжэ эхилhэн юм. Тэрэнэй «Брынзын санха» гэhэн зохёол туужа гэжэ нэрлэгдэдэг. Зүгөөр анхаран хаража үзэхэдэ, романай шэнжэ шанарнууд тэрээн соонь бии. Эдэ бүгэдэ хүгжэлтэ ургалтын зам дээрэ дайралдахал ёhотой юумэнүүд гээшэ. Буряад рассказ соо харуулагдаhан арадай ажабайдал бүри үргэнөөр, гүн гүнзэгыгөөр зураглан найруулха эрилтэ уран зохёолшодой урда саг үеын үмэнэhөө табигдажа байгаа ха юм.

40—50-яад онуудта болон 60-аадшье онуудта буряад романууд бии болоо. Иигэжэ тус эпическэ зохёолнуудта харгы гаргажа үгэхэhөө гадна, рассказ мүн лэ өөрынгөө жанрай үүргэ дүүргэдэг байгаа. Тэрэнэй гэршэ — hүүлшын үедэ рассказай яhала олоор бэшэгдэжэ байhан ушар hонирхон баясамаар юм. Буряад рассказай дахин иигэжэ эршэдэн олошоролго тэрэнэй өөрынгөө жанрай замаар хүгжэжэл байhые гэршэлнэ.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

БУРЯАД РАССКАЗ ТУХАЙ БОДОЛНУУД

РАССКАЗ—ШЭНЭ БОДОЛОЙ ЭХИН

Буряад совет рассказ анхан бии болохоhоо эхилээд, удха шанараараа эпическэ шэнжэтэй байгаа. Энэнь шэнэ үе сагай эрилтэhээ дулдыдаха гэжэ тэмдэглээ hэмди.

Юундэб гэхэдэ, арадай ажабайдалда болоhон ямар нэгэн шэнэ, шухала зүйл, юумэ гүн гүнзэгыгөөр, hонор хурсаар харуулха зорилго рассказ бэшэгшын урда табигдадаг гээшэ бшуу.

Рассказ гээшэ яряан хөөрөөнhөө эшэ үндэhэтэй жанр. Олоороо суглараад, үрдилдэжэ байжа ярилдаха ушарhаа рассказ юугээрээ илгарнаб гэхэдэ, эндэ ехэнхидээ ганса хүн хөөрэдэг байна. Тэрэ хүнине бусадынь абяагүй байгаад шагнадаг. Энэ жэшээ дээрэhээ харахада, тэрэ хөөрэжэ байгша хүнэй харюусалга ямар ехэ гээшэб. Үг удхагүй, hонирхолгүй юумэ хэншье шагнахагүй. Хоца Намсараев бага балшар наhандаа Дагба гэжэ сэсэн үбгэндэ хуушан монголоор үзэг бэшэг заалгаhан юм. Тэрэ үбгэн Намсараевта нигэжэ хэлэдэг байгаа: «Ши үргэтэйш, үгээ хинажа дуугара, түрүүн аман соогоо хэлэжэ үзэ. Түргэн дундаа доржогонон хэлэhэн үгэ тэнэг юм».

Теэд юундэ үнжэгэй утаар шашаhан, үнинэй мэдээжэ түүхэнүүдые дабтаhан, ямаршье тиимэ hонирхохо юумэгүй зохёолнууд заримдаа хэблэгдэдэг бэ? Рассказ бэшэхээ столдо hууhан хүн бүхэн харасынгаа урда хэдэ мянган хурса hонор анхаралтай уншагшадай нюдэнүүдые хараха ушартай. Тиигээ hаа, тэрэ үргэhэ хүргэмэ зохёолнуудые хэблэлдэ үгэхэгүй hэн.

Мүнөө үеын буряад рассказууд соо арадай ажабайдалай ямар таланууд харуулагдана гээшэб гэжэ хаража үзэе. Б. Мунгоновой «Үбгэн Санхюу» гэhэн рассказ соо хэдэн ангуушад түүдэгэй хажууда hууна. Намарай hүнинүүд ута. Санхюу үбгэн саг эльгээхын тула гааhаяа hорон байжа, яаралгүй эхилнэ: «Агнажа ябаxадашни, юрэдөө, элдэб юумэ ушардаг даа. Заримандаа аргагүй энеэдэтэй, нигhаараа мартахаар бэшэ юумэ болошохо юм...»

Саашань дүрбэн норпоонхотой бодон гахай яажа мүрдэhэн тухайгаа hонирхолтойгоор хөөрэнэ. Али олон ангуушадай ушаралта ябадалаа хөөрэдэг нэгэ ушар. Зүгөөр Б. Мунгонов урагшагүйдэhэн үбгэн Санхюугай hанаа сэдьхэл шадамараар харуулжа шадаа. Ямаршье тиимэ hайрхуу hайхан үгэ хэрэглэнгүй, үбгэн Санхюу ород ангуушан Иван хоёрой хоорондохи хани халуун нүхэсэл үнэншэмөөр зураглаа. Бидэ үбгэн Санхюу, ангуушан Иван hайн hайхан сэдьхэлтэй, үнэншэ сэхэ хүнүүд гэжэ мэдэжэ абанабди. Үлүү олон үгэгүй, бэе бэеэ гүнзэгы ойлголсоhон тэдэнэй хани нүхэсэл бидэндэ hайшаагдана.

Ород болон буряад арадуудай хани халуун холбоо барисаа харуулhан энэ темэ Ц. Доной «Шуhата хюдалга» гэhэн рассказ соо, Х. Намсараев, Солбонэ Туя, Жамсо Тумунов, Ч. Цыдендамбаев, Ж. Балданжабон, А. Бальбуров, Ц. Галсанов, Ц. Номтоев, Ц. Жимбиев, А. Жамбалон, М. Жигжитов, Ц. Хамаев болон бусадай рассказууд соо гүн гүнзэгыгөөр харуулатданхай.

Ч. Цыдендамбаевай «Эржэня» гэжэ рассказ соо энэ темэ эрхим hайнаар шиидхэгдэhэн байхаhаа гадна, ирагуу аялгата хөөрөөгөөрөө, уран хурса хэлээрээ тобойн илгарна. Уран бэлигтэ энэ рассказай удхые дабтан хөөрэжэ, ирагуу hайханиинень балартуулха аргагүйб. Зүгөөр буряад рассказ бэшэгшэдэй хэнинышье Ч. Цыдендамбаев мэтээр найруулан хөөрэлгын иимэ үндэр шатада хүрэжэ шадаагүй гэжэ hананаб. Арадуудай хани нүхэсэлэй, бэе бэеэ ойлголгын гайхамшаг hайханиие иимэ тодо хурсаар, иимэ ирагуу хүсэтэйгөөр хэншье үшөө харуулжа шадаагүй.

Юрын үзэгдэл абажа зураглахадаа, уран hайханай талаар бэлиг түгэлдэрөөр найруулжа, хурса, үндэр удха шанарыень харуулжа шадаха гээшэ ямар бэ гэжэ энэ жэшээ харуулна. Эндэ искусствын бүтээлэй хуби заяа шиидхэдэг хоёр юумэн нэгэдэн ниилэнэ — материал ба уран зохёолшо өөрөө. Иимэ байхалаараа, ажабайдалые авторай ямараар сэгнэн харадаг ушар ехэхэн удха шанартай болохо бшуу.

Теэд энэ харюусалгата темэ шиидхэхэ хэрэгтэ гэмшэлтэй муу ушарнууд бии байна. Гэлэгма Доржиева «hайхан сэдьхэл» гэжэ рассказ бэшээ. Тэрэнэй зураглан найруулгын дутагдалнуудые, таараха образ оложо шадаагүй байhыень харахадаа, дүй дүршэлгүй автор байна гэжэ тэмдэглэнэбди.

hаалиншанаар хүдэлдэг ород басаган Наташа хадамда гараадүй аад, хүбүүтэй болоно. Наташа үнишэн басаган. Тиимэhээ нарай үхибүүень тэрэнэй хүгшэн аба, эжы хоёрынь харууhалха ушартай болоно. Теэд хүгшөө хүбүүень харууhалхаяа арсажа, үбгэжөөлдөө иигэжэ хэлэнэ: «Тэрэ үхибүүень хүндэ үгэхыел бодо, би үргэхэгүйб!» Наташа хүбүүгээ танил буряад айлдаа үргүүлэн үгэнэ. Рабдан Балма хоёр ород хүбүүе баярлан абажа, Бата гэжэ буряад нэрэтэй болгоно. Бата харахада ород хүбүүн аад, буряадаар хөөрэлдэжэ hуранхай. Рабдан Балма хоёр hургуулида орохо болоhон хүбүүгээ түхеэржэ, элдэб хэрэгсэл худалдажа абана.

Теэд энэ үедэнь аягүй юумэн болошоно. Наташа хүбүүгээ hөөр гэнь абаха гэжэ шиидээ. Зүгөөр элдэб муу муухай аргаар хүбүүгээ мэхэлжэ гэртээ бусаана. Хүнүүд Рабдан Балма хоёрые сүүдтэ оошожо, энэ хэрэгээ шиидхыт гэжэ хэлэнэ. «Түрэhэн эхэтээ байха гүш?» гэhэн судьягай асуудалда хүбүүн үгы гэжэ тархяа hэжэрнэ. Нигэжэ Бата тэрэниие хүмүүжүүлhэн эхэ эсэгэдээ бусана.

Түрэhэн бэшэ, харин үргэн үндылгэhэн эхэнь ћэрэнэй ёhото эхэ, ажабайдалда иимэ ушар дайралдадаг юм гэжэ харуулхын тула бэшэгдэhэн рассказ гээд автор хэлэжэ болохо. Зүб, иимэ ушар дайралдадаг.

Зүгөөр хаража үзээбди. Ямаршье зохёол, тэрэ тоодо рассказшье, ажабайдалай үзэгдэлнүүдые согсолон найруулжа харуулдаг гээшэ. Харин эндэ ород бүлэнь муу муухай талаhаа, буряадынь hайн hайханаар зураглагданхай. Автор мэдэжэшье, мэдэншьегүй байжа болоо. Теэд яhанай илгаа харуулха ушар эндэ үзэгдэнэ. Буряад совет рассказай ёhо заншалда хэзээшье иимэ юумэн байгаагүй.

Манай литературын бага жанр мүн бусадшье темэнүүдые үргэнөөр шиидхэдэг. Мүнөө үедэ буряад хүдөө нютагуудтахи хубилалтануудые зураглаhан рассказууд яhала олоор бэшэгдэнэ. Хүдөөгэй шэнэ ажабайдал үнэншэмэ тодоор харуулха хүсэлөө бүхы авторнууд шиидхэжэ шадаа гэжэ хэлэхын аргагүй.

Арсалан Жамбалоной «Баян-Сагаан, мэндэ амар!» гэhэн рассказ хаража үзэе. Хүдөө hууринда болоhон асари ехэ хубилалта уншагша рассказай гол геройтой хамта автобусой сонхоор хараха баатай болоно.

Машина бүтээн гаргадаг инженер үни заяанай ябаагүй түрэл нютагаа айлшаар ерэнэ. Поездhоо буугаад, автобусто hууxадаа, багша эхэнэртэй зэргэ hуури эзэлнэ. Тэрэнь хамта дунда hургуули дүүргэhэн басаганиинь байшоо. Багша басаган автобусой ябаан соо инженертэ бүхы хубилалтануудые харуулан хөөрэнэ. Автор урдаа табиhан зорилгоёо эгээл гүйхэнөөр шиидхээ.

Ц. Галанов «Хүгжэм» гэhэн рассказ соогоо бага жанрай нюуса мэдэхэ байhанаа гэршэлээ. Колхозник эхэнэр Балжима холын гүүртэhээ колхозой центр ерэнэ. Тэрэнэй үргэмэл басаган Баярма интернат hургуулида байгаа. Хэшээлэй үе байhан тулань Балжима басагаяа газаань хүлеэнэ. Гэнтэ хаанаhааб даа, дээрэhээ, урдань тэрэнэй дуулажа үзөөгүй аялга гараба. Магад модод hалхинда нигэжэ шуугана гү? Хоёр дабхар гэрэй сонхоhоо аялга соностоно. Орожо харахадань, хүгжэмэй hургуули байба. Хүдөөгэй юры[...] хүгжэмтэй нигэжэ у[...] hууринда бүри үргэ[...] байhан соёл культур[...] автор зүбөөр харуул[...]

Барга харанхы ба[...] дэлтэй, мухар hүзэг[...] хүнэй hанаа сэдьхэ[...] лөөрүүлхэ темэдэ Б. [...] «Дархита нуурай ээ[...] сказ зорюулагданхай. [...] үнэншэмэ hайн образ [...] на. Дархита нуурай [...] ногоон үнгэтэй мого[...] абарга муухай амитан ю[...] могто хүбүүн үнэнш[...] жима хээтэйн хөөрэhэн[...] аймшагтайшье hаань, [...] абаргыень өөрөө нюде[...] гэжэ шиидээд, гансаар[...] шэ ошоно. Теэд тэрэ [...] гойнь оройдоол юрын [...] шоо. Зүгөөр хүбүүн т[...] hүзэгшэ зондо хару[...] гүй. Тэрэ hүүлдэнь су[...] баряад харуулха. Рас[...] үгэнүүдээр дүүрэнэ: «[...] hа нэгэ тулалдаад [...] Балжима хээтэй. Зай[...]

Хүн зоной урагшаа [...] рэгтэ hаад hаалта [...] үзэгдэлнүүдые шобто[...] бэшэhэн рассказууд м[...] ратурада олон бии. Зал[...] зон (Ц. Доной «Лодори[...] архиншад болон ажалай [...] дэгшэд (Ц. Жимбиев[...] тэ»), хүн зоной найдал [...] ноёрхуу хүнүүдые Ч. [...] баевай «hүүлшын э[...] хурса гуурhанай хүсөө[...] дэн бэшэгдээ.

(Үргэлжэлэлынь хо[...]

(Үргэлжэлэл. Эхининь 3-дахи нюурта).

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО — ХИЛЫН САаНАhАА

hунгалтын дүнгүүд

БУХАРЕСТ. (ТАСС). РССР-эй Национальна ехэ суглаанай hунгалтын дүнгүүдые Румыниин Центральна hунгуулиин комисси тунхаглаа. Тус hунгалта мартын 2-то болоhон байгаа. Дуугаа үгэлгэдэ 13.577.143 хүн гү, али hунгагшадай 99,96 процентнь хабаадаа.

Социалис нэгэдэлэй фронтын кандидадуудай түлөө hунгалтада хабаадаhан хүнүүдэй 99,75 процентнь дуугаа үгөө.

Национальна ехэ суглаанай депутадуудаар hунгагдаhан бүхы 465 хүниие Центральна hунгуулиин комисси баталаа.

КПЧ-гэй организацинуудай тоосоото hунгуулиин суглаанууд

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин Коммунис партиин организацинуудай тоосоото hунгуулиин суглаанууд орон дотор боложо байнхай. КПЧ-гэй ЦК-гай ноябриин, декабриин ба январиин пленумүүдэй резолюцинуудые диилэнхи олонхи коммунистнууд дэмжэнэ гээд «Руде право» газетэ тэмдэглэнэ. Жэшээлхэдэ, Словакиин парторганизацинуудай баталан абаhан шиидхэбэринүүд соо нигэжэ заагдана. КПЧ-гэй ЦК-гай ноябриин резолюци, тэрээнтэй холбоотой партийна ба правительственна документнүүд партиин саашадаа хэхэ хүдэлмэриин гансахан лэ бодото үндэhэ hууринь боложо үгэнэ. Подбрезова городой Швермовско металлургическа заводой, Бржезныи хүүргэ бодходог предприятиин, Нисекадахи машина бүтээлгын заводуудай ажалшад ноябриин резолюциие мүн лэ дэмжэhэн байна.

Урда Моравска областьдо болоhон партийна суглаанууд тухай бэшэхэдэ, гэдээн дээрэ соёл сурталай асуудал тиимэ ехэ hуури эзэлээгүй гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Дунда Чешскэ областьдо болоhон тоосоото hунгуулиин суглаануудай зариман дээрэ эдэ асуудалнуудта зохихо анхарал хандуулагдаагүй. Эдэ асуудалнуудай табигдаhан газарта соёл сурталай хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ эрилтэ үгэ хэлэгшэд хэhэн байна. Соёл сурталай хүдэлмэриин ба партийна хүмүүжүүлгын гол шухала шэглэлыень тодорхойлхо зурадхалнууд оруулагдаа гээд «Руде право» тэмдэглэнэ.

Партиин шатабариие дээшэлүүлхэ, партяар hайшаагдаhан политическэ хараа шугамые нэгэн hаналтайгаар бэелүүлхэ гээшэ коммунистнуудай уялга болоо гээд «Руде право» түгэсхэлдөө бэшэнэ.

Экваториальна Гвинейн президентын гуйлта

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Экваториальна Гвинейн Республикын президент Франсиско Масиас Нгуэмэй баhа нэгэ телеграммые ООН-ой генеральна секретарь У Тан абаа. Энэ орондо амгалан байдал хангахын тулада ООН-ой холимол подразделенинүүдые» эльгээхэ тухай асуудал яаралтайгаар хаража үзэхые президент телеграмма соогоо гуйhан байна. «Хамгаалалтагүй африкан хүн зондо эсэргүү хүсэрхэлгын ябуулгануудые хэжэл байhан» испан зэбсэгтэ хүсэнүүдые дары гаргаха тухай эрилтэ телеграмма соо дахяад хэлэhэн байна.

Совет орондо харша хашхараа шууяан Пекиндэ гарана

Совет-хитад хилэ дээрэ зэбсэгтэ харата ябуулга тушаа Советскэ правительствын нототой дашарамдуулагдан, Хитадай засагаархидай харюугай ното Пекиндэ тунхаглагдаа. Советскэ Союзай зүб зүйтэйгөөр хэhэн гэмнэлгэ харюугай ното соо үндэhэ баримтагүйгөөр буруушаагдана, мүн хэhэн гэмтэ ябуулгын түлөө харюусалгаhаа хөлөдөн зайсаха hэдэлгэ хэгдэнэ.

Совет газарые абаха эрилтэ убайгүйгөөр хэhэн Хитадай харюу энэ оной мартын 2-то хэгдэhэн зэбсэгтэ доботолго тушаа болоhон, эшэ үндэhэгүй, амяараа ушар бэшэ гэжэ үшөө дахин лаблажа үгэнэ. Хитад-совет харилсаае хурсадуулха зорилгоор Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй авантюрис хараа шэглэл бэелүүлжэ эхилhэнhээ хойшо совет-хитад хилэ шадар Хитадай зүгhөө хододоо харата ябуулганууд хэгдэдэг болоhон байха юм. Хитадай засагаархид харата ябуулгануудые хэхэ аюултай замда ороо гэжэ hүүлшын үйлэ хэрэгүүд харуулжа үгэнэ.

Совет газар руу зэбсэгтэ доботолгын хэгдэhэнэй hүүлээр Хитадай засагаархид орон доторoo националис үзэл баримталhан шууяа бүри шангадхаhан байна. Пекинэй, бусад городуудай үйлэнүүд болон талмайнууд дээрэ сэрэгэй хүнүүдэй хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэhэн суглаанууд дээрэ совет орондо харша уряанууд, мүн заналтанууд дуулдаhан байха юм. Совет орондо эсэргүүтээр шэнэ шаг шууяа гаргалгые эдэ суглаануудые эмхидхэгшэд КПК-гай IX съездтэй холбоно. Пекиндэ наагдаhан плакадууд дээрэhээ хаража үзэхэдэ, съездэ бэлэдхэл хэгдэжэ байнхай. КПК-гай VIII съездын шиидхэбэринүүдэй хүсыень буурууллхын, авантюрис ба хэтэрмэ хархис дээрэнхы үзэлтэйгөөр өөhэдынгөө тала баригшадые нягтаар жагсаахын тулада совет орондо харша шэнэ кампани Мао Цзэ-дунай бүлэгтэ хэрэгтэй болоhон байна.

ТАСС.

ХАРАТА ЗОРИЛГООР СУГЛАРАЛГА

Баруун Германиин бундестагай хэдэн зуугаад депутадууд, ФРГ-гэй газар нютагуудай ландтагуудай түлөөлэгшэд агаарай замаар Баруун Берлиндэ яаралтайгаар асарагдажа байнхай. Эндэ Баруун Германиин президентые hунгахын тулада Баруун Германиин федеральна суглаан зарлагдаhан байна бшуу. Энэ город географическашье, политическашье талаараа Германиин Федеративна Республикын хубинь болодоггүй юм. Президентын тушаалда дэбжүүлэгдэhэн хоёр кандидат — Шредер (ХДС ХСС), Хайнеман (СДПГ) эндэ ерэнхэй. Тэрэшэлэн канцлер Кизингер, гадаадын хэрэгүүдэй министр Брандт, Боннско кабинедэй бусад министрнүүд мүн лэ ерээ.

Өөрынь мэдэлэй бэшэ Баруун Берлиндэ Баруун Германиин президентын hунгалтые үнгэргэхэ гэжэ ФРГ-гэй правительствын гаргаhан шиидхэбэри Боннской политикын үhөө нэхэхэ гэhэн удхатай байhыень үшөө дахин элиршэлнэ. Энэ харата ябуулгада эсэргүү буруушаалгануудые Советскэ Союз, Германиин Демократическа Республика, Польшын Арадай Республика ба бусад гүрэнүүд мэдүүлhэн байна. ФРГ-дэ, тэрэшэлэн Баруун Берлиндэ буруушаалгын хүдэлөөнүүд мүн лэ үргэнөөр дэлгэрнэ. Боннской харата hанаашалганууд харин хэблэлэй олон органуудаар мүн лэ эрид шангаар буруушаагдана.

Баруун Берлиндэ президентын hунгалтын болоходо, тэрээндэ гитлеровскэ үзэл баримталдаг националдемократическа парти (НДП) хабаадалсаха юм. Энэ баримта Европын оронуудай олониитые илангаяа ехээр зэбүүрхүүлнэ.

ФРГ-гэй «заншалта» политическэ партинууд гэдэгүүдэй түлөөлэгшэдтэй хамта федеральна суглаанда Баруун Германиин шэнэ түхэлэй нацистнууд анха түрүүнээ hуулсахань. Европодохи аюулгүй байдалда эсэргүүгээр шэглүүлэгдэhэн гэмтэ муухай политическэ ябуулга тэдэнэй хамтадаа хэхэ байна бшуу.

Баруун Берлиндэ хуули бусын ябуулга дахяад хэхэ гэжэ нэтэрүүгээр оролдолго эб найрамдалда харша. ГДР-тэ эсэргүү хараа шэглэл Бонной засагаархидай саашадаа бэелүүлхэ хүсэлэнтэй байhыень харуулжа үгэнэ.

Бонной шэнэ харата аашa гаргалгатай дашарамдуулан, Германиин Демократическа Республикын правительствын абаhан харюугай хэмжээнүүдые дэлхэйн үргэн олониитэ hайшаана. Европодохи эб найрамдал, аюулгүй байдал тухай hанаагаа зободог ГДР, бусад социалис оронууд Баруун Берлиндэхи байдалай намдуу түбшэн байхые, энэ городой дотоодын хэрэгүүдтэ Баруун Германиин үhөө нэхэхые хүсэдэг ба милитарис хүсэнүүдэй хамааралсаха аргагүй байхые эрмэлзэнэ гэжэ эдэ хэмжээнүүд харуулжа үгэнэ.

А. ТЮПАЕВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

ПОЛИЦИИН ЗОРГООРОО ОРОЛГЫЕ БУРУУШААЛГА

БАРУУН БЕРЛИН. (ТАСС). Баруун Берлинэй социалис нэгэдэмэл партиин правлениин түрүүлэгшэ Герхард Данелиус мэдүүлгэ хэжэ, энэ городто Баруун Германиин федеральна суглаа зарлалга ба Баруун Германиин президентые hунгалгые эсэргүүсэhэн демонстраци хэлгые Баруун Берлинэй полициин засагаархидай хориhые эрид шууд буруушаагаа.

Баруун Берлинэй социалис нэгэдэмэл парти, тэрэшэлэн городой олон тоото демократическа организацинууд энэ демонстраци үнгэргэхэ үүсхэл гаргаhан байгаа.

Баруун Берлиндэ hаалгүйгөөр демонстрацинуудые, митингнүүдые үнгэргэхэ эрхые хамгаалхын тулада хамтаараа ябуулта хэхыень Баруун Берлинэй эрхэтэдые Герхард Данелиус уряалаа.

Баруун Германиин ба Баруун Берлинэй зонхилхы этэгээдүүд Баруун Берлиндэ федеральна суглаа үнгэргэжэ, Германиин Демократическа Республикада, бусад социалис гүрэнүүдтэ эсэргүүтээр хүйтэн дай саашадань дэлгэрүүлхын тулада энэ городые хэрэглэхэ hанаашалга гаргана. Тиихэдэ Баруун Берлинэй аюулгүй байдалда, ажамидаралда гай түбэг сэхээр тохёолдуулна гээшэ.

«Федеральна правительствын харата ябуулгануудта эсэргүү буруушаалганууд мартын 5-най урда тээхи үдэрнүүдтэ хэзээ хэлээнэйхиhээ ехээр хэгдэhэн байна. Тиимэhээ хуули бусын шэнэ хэмжээ ябуулгые хамгаалхын тулада сенат 8 мянган полициин хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлхэнь. Үгээ ойлголсохые, шахардуу шанга байдал hуларуулхые эрмэлзэдэг Баруун Берлинэй эб найрамдалда дуратай хүнүүдэй hанамжые дэлхэйн олониитын дуулаха ябадалаа hаад ушаруулхые сенат оролдоно» гээд Герхард Данелиус мэдүүлээ.

Партизануудай ябуулга

КАИР. (ТАСС). «Аль-Фатах» гэжэ организациин бүлэг партизанууд Негев губиин урда талын хубида оршодог Израилиин Аль-Ашиш гэжэ hууриин газарые мартын 1-нэй hүни томо рекетэнүүдээр буудаа.

Дайсан ехэ хохидол орохо гээд тус организациин [...]довaниин коммюнике соо мэдээс[...]э.

Вьетнам арадтай hанал нэгэдэлгэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Эрэлхэг зоригтой вьетнам арадта талархажа байhанаа мэдүүлхын тулада Парижай, тэрэ шадарай hуурин газарнуудай гурба мянга гаран хүн зон француз ба вьетнам тугуудаар гоёон шэмэглэгдэhэн «Мютюалите» зал соо мартын 3-да сугларaa.

Вьетнам арадые дэмжэхэ, илалта түйлалгадань туhалха ябуулгануудые хэхэ национальна комитедэй түрүүлэгшэ, Франциин Коммунис партиин генеральна секретарь В. Роше митингые нээгээ.

Вьетнам арадай эрэлхэг зоригто тэмсэл социалис оронуудай, дэлхэй дээрэхи империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй талархал ДРВ-е бомбодохоёо болихыень, Урда Вьетнамай НФО-гой хабаадалгатайгаар хэлсээ хэхыень американ эзэрхэг түримхэйшүүлые баадхаа. Гэбэшье дайн байлдаан түгэсхэгдөө гэжэ тоолжо болохогүй. Американ самолёдууд Урда Вьетнамай городууд болон тосхонуудта ехэ доботолгонуудые хэhэн зангаараа гээд тэрэ хэлээ.

Вьетнам арадые дэмжэхэ, эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа болиулхынь, өөрынгөө сэрэгүүдые Вьетнамhаа гаргахынь тулада США-да эгээн лэ ехээр баалалта хэхэ гээшэ бүхы арадуудай, тэрэ тоодо француз арадай хэрэг болоно гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Удаань ФКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, секретарь Ж. Марше үгэ хэлэhэн байна.

Шэнэ ёhоной колониальна эзэрхэлгые батадхаха гэhэн США-гай политика hүүлэй үедэ хубилаагүй. ДРВ-гэй газар дээгүүр тагнуулай ниидэлгэ хэгдэhээр, Урда Вьетнамай hууриин газарнууд бомбодуулhаар. США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгала дүүргэтэр вьетнам арад эсэргүүсэлтээ үргэлжэлүүлхэ гээд ДРВ-эй правительствын министр Суан Тхюи хэлээ.

Урда Вьетнамай НФО-гой делегациие толгойлогшо Чан Быу Киемэй үгэ хэлэхэдэ, митингдэ хабаадагшад тэрэниие хани халуунаар угтаа.

ДРВ-гэй президент Хо Ши Минээ, Урда Вьетнамай НФО-гой ЦК-гай президиумэй түрүүлэгшэдэ эльгээхэ бэшэгые митингдэ хабаадагшад баталан абаа.

Митингын түгэсхэлдэ «Интернационал» дуулагдаhан байна.

ПАРТИЗАНУУДАЙ ЯБУУЛГАНУУД

БЕЙРУТ. (ТАСС). Палестинын «Национальное освобождение» гэжэ организациин партизануудай отрядууд Мёртво далайhаа урдуурхи Бейт-Юсеф гэжэ райондо байрлаhан Израилиин сэрэгэй лагерьта мартын 1-нэй hүни доботолоо гээд тус организациин командованиин эндэ тунхаглаhан коммюнике соо мэдээсэгдэнэ. Лагериие партизанууд ракетэнүүд болон миномёдуудаар буудаа. Дайсан горитой хохидолдо орoo.

Байгаали хамгаалга—бүгэдэ ниитын хэрэг

ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД ЗҮБШЭГДЭБ[...]

Байгаали хамгаалха Бүхэроссин бүлгэмэй Буряадай организациин президиумэй заседани уржадэр болобо. Заседаниие тус организациин президиумэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. А. Сахьянов хүтэлбэрилөө.

Байгаали хамгаалха Бүхэроссин бүлгэмэй Буряадай организациин үнгэрэгшэ жэлэй мүнгэн сангай тоосоон; байгша оной түрүүшын хахад жэл соо ябуулха хүдэлмэриин түсэб; байгаали хамгаалха талаар ябуулагдаха хэмжээнүүд тухай; В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ байгаали хамгаалгаар социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тушаа асуудалнуудые зүбшэн хэлсэhэн байна.

Республика доторнай Байгаали хамгаалха бүлгэмэй гэшүүд — 41 мянга гаран хүн тоологдоно, үнгэрэгшэ ондо 4 мянга 900 гаран хүн гэшүүндэ абтаа. Гадна тус бүлгэмэй гэшүүндэ республикын 158 предприятиин коллективүүд, тэрэ тоодо 22 совхоз болон колхозууд ороhон байна.

Бүлгэмэй гэшүүд байгаали хамгаалха хэрэгтэ, түрэл орон нютагаа улам гоё hайхан болгохын түлөө уhанай, галай аюултай; байгаалиин дайсан — браконьернуудтай тэмсэхэ талаар нилээд хүдэлмэри ябуулhан байна. Энэ талаа[р] эхин организацинууд с[...] рысөө эмхидхэн, В. И. түрэhөөр 100 жэлэй [...] нэрэтэй түрэтэйгөөр у[...] лөө ажалшадые байгаа[...] гада үргэнөөр хабаадуу[...] дожо байна гэжэ през[...] дэглэбэ.

Хэлсэгдэhэн асуу[...] шиидхэбэри абтаа. Үн[...] лэй туршада байгаали [...] талаар эдэбхитэйгээр [...] Улаан-Үдын Октябрьск[...] болон Хяагтын аймагай [...] хамгаалха бүлгэмэй [...] мүн Улаан-Үдын 20-до[...] линн, ЛВРЗ-гэй дэргэд[...] организацинуудые ВДНХ[...] далсаха кандидадуудаар [...] байна.

Байгаали хамгаалха Б[...] бүлгэмэй Буряадай орг[...] президиумэй дэргэдэ хэб[...] лэг эмхидхэгдэбэ. Тус [...] даа Байгаали хамгаалха [...] эмхинүүдэй болон гэшү[...] ябуулга, түрүү дүршэл[...] дэ үргэнөөр нитэлж[...] лоно. Бүлэгэй хүтэлб[...] «Правда Бурятии» газе[...] циин таhагые даагша А. [...] таева баталагдаба.

Д. ЦЫ[...]

ШЭНЭ СТОЛОВО НЭЭГДЭБЭ

«Знамя Ленина» колхозой түб Хушуун-Үзүүртэ нэгэ доро 40 хүнэй hуугаад эдеэлхэ буузын столово нээгдээ. Эндэ кухни, буфедынь таатай зохидоор хэгдэhэн тула ажалшадай эрилтэнүүдые гүйсэд хангажа шадамаар.

Түрүүшынгээ үдэр энэ шэнэ нээгдэhэн столово зуугаад гуйхэргэй олзо оруулаа.

Колхозой оркестр

hаяхан «Родина» колхоздо духовой оркестрэй хүгжэмшэдэй кружок эмхидхэгдэбэ. Энэ кружокто 15 залуушуул хабаадалсажа, хүгжэмэй мэргэжэл шудалнад. Тус оркестрые механизаторай училищиин hурагша Виктор Зелямин хүтэлбэрилнэ.

Б. ЖАМБАЛОВ.
Мухар-Шэбэр.

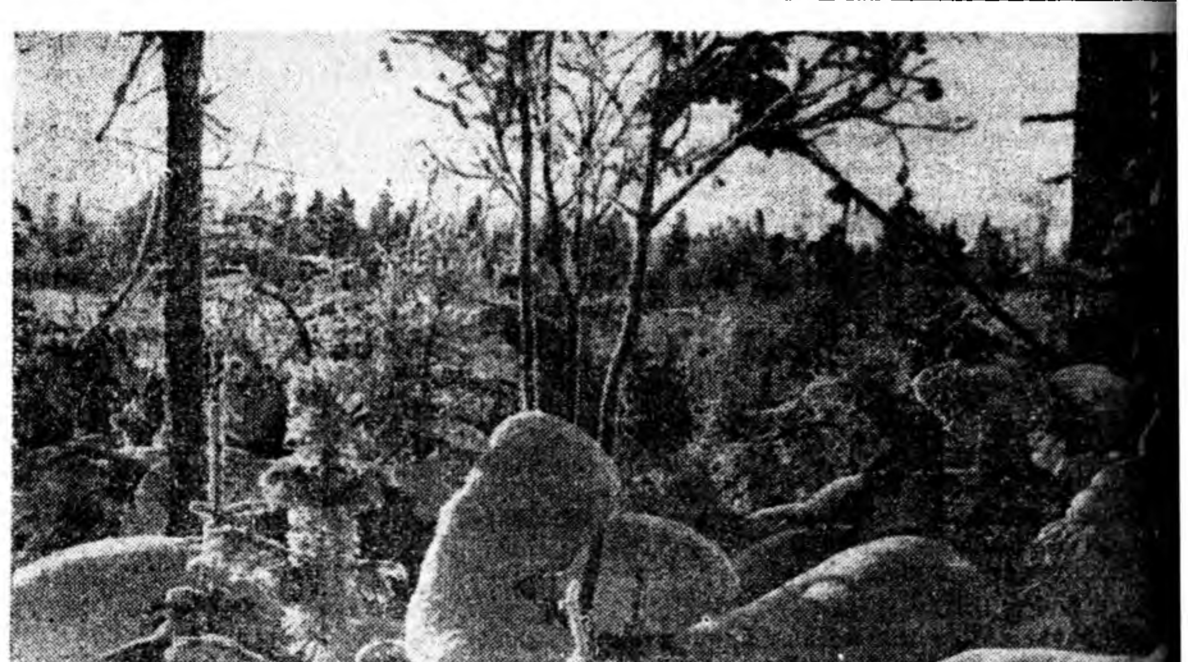

ОЙ СОО. Үглөөгүүр. П. ЯХНОВЕЦКИИН фото.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

18 часhаа үхибүүдтэ зорюулагдаhан кино, концерт дамжуулагдаха. 18.35 минутаhаа «Поэзия» гэhэн телевизионно журнал. 19.05 минутаhаа «Холо, ойрын hонин» гэhэн дамжуулга. 19.25 минутаhаа «Хүдөө нютагай ажалшад» гэhэн дамжуулга. 19.45 минутаhаа «На голубых дорогах» гэhэн киножурнал. 19.55 минутаhаа «Мир глазами советского человека» гэhэн дамжуулга. 20.20 минутаhаа «Папиросой утаан» гэhэн кино плакат. 20.30 минутаhаа «Табан жэлые болзорhоонь урид» гэhэн дамжуулга. 20.45 минутаhаа «Зүүн-Урда Азиин оронуудта» гэhэн телевизионно очерк. (Гурбадахи дамжуулга). 21 часhаа концерт. 21.40 минутаhаа ТАСС-ай лентээр абтаhан мэдээсэл. 21.45 минутаhаа Волгоградай телестудиин программа.

Токио хотын нэгэ заводой хүдэлмэришэдэй демонстраци. «Б-52» самолёдуудhаа Японой газарые сэбэрлэхэ» гэhэн үгэнүүд плакадууд дээрэнь бэшээтэй. АПН-эй фото.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха, Байгал шадарай аймагуудта саhан орохо. Баруун хойто зүгhөө шанга hалхин болохо. Хойто зүгэй ба Байгал шадарай аймагуудта 14—19, бусад нютагуудта 10—15, Улаан-Үдэдэ hүниндөө 18—20, үдэрынь 13—15 градус хүйтэн байха.

ПРАВДА БУРЯ[ТИИ] МҮНӨӨДЭР[...] НОМЕР[...]

Нэгэдэхи хуудаhанда: [...] обкомой, республикын [...] нүүдэй Соведэй тогтоо[...] жэлэй дүрбэдэхи жэл» [...] шаг доро информаци[...] ай шухала мэд[...]эсэлнүүд, h[...] галтада зор[...]агдаhан материа[...]нууд.

Хоёрдох[и хуудаhанда:] «Ш[...]» гэhэн В. Ок[...] хэбэриин [...]вой статья [...] Бурмакинай ф[...] репортаж. **Гурбад[ахи хуудаhанда:]** О. [...] ковскиин [...]эл орон доторна[...] алнууд. [...]я. АПН-эй матер[...] мэдээсэл[...] саанаhаа абтаh[...]

Дүрбэдэ[хи хуудаhанда:] город[...] гэрб зох[...] 40 зорюулагда[...] материал. Ю. Семёно[...] цинын асуудал[...] носхолнуу[...] статья. Спорт. С[...]

Реда[...]

ЦИБУДЕЕВ[...]

Гор. Улан-Удэ, типография [...]ра[...]я по печати при Министров БурАССР.
Н-00401. Зак. № 246.